ANT

Haftalık Dergi • 17 Ocak 1967 • Sayı: 3 • 125 Kuruş

mao'dan sonra ne olacak ?

AMERİKAN YAZARLARINA AÇIK MEKTUP

merikan mill
yor.
ne de
Jo ist
Tü düş
kesiliyor.

Hepimiz bi dünyamız için
rarlı olan mill ibirine düşm
lığıdır. Kişilerin kaların, rej
lerin gelip geçi
dir. Mi erine düşman
lığıdı olan, onulmaz
olan o

Benim milletim sizin milletinize.
man oluyor.

Biz bu insanlığa yakışmaz, aşağıl
nan durumumuzdan kurtulacağız. Savaşım
bütün yiğit, imanlı insanların savaşı
dar kutsal, güzel, verimli ve muzaffer
olacaktır. Biz zafere ulaştığımız gün
tiğimiz bütün acıları unutacağız. Ama,
şaklar boyunca Amerika'yı andığımız za
tıpkı İsrael oğulları gibi, içimizde b
acı, bir burkulma, belki biraz tiksint
de olacak. Bunun içindir ki, size ses-
leniyorum. Bu seslenmemle sizi Türk ha
kını kurtarmağa çağırmıyorum. Gene tek
edeyim, biz, kendi işimizi kendimiz gö
ceğiz. Siz, düştüğü bu kötü, insanlığa
yakışmaz durumdan, milletlerin iç işle
ne karışmasından, halkların tiksintisi
den, siz Amerikayı kurtarınız.

Sizin yapacağınız kurtuluş savaşı
bizim şimdi yapmakta olduğumuz savaşta
hiç farkı olmayacak.

Sevgi ve dostlukla.

Yaşar Kemal

HAFTANIN NOTLARI

Çin'de Komünist Partisi Başkanı Mao Çe Tung (üstte) ile Devlet Başkanı Şao Şi arasındaki çekişme, geçtiğimiz hafta bütün dünyada yankılar yarattı (Haberi ve yorumu 12-13. sayfalarımızdadır)

9 ocak

■ CHP Merkez Yönetim Kurulu bir bildiri yayınlayarak Sekizlerin davranışını «esefle» karşıladığını bildirdi ve hareketi «partiyi yaralayacak bir davranış olarak» niteledi.

■ **İngiliz tarihçisi Lord Kinros, yaptığı basın toplantısında Bursa Nutku'nun Atatürk'e ait olduğu kanısına vardığını söyledi.**

■ Bütçe ve Plan Komisyonu'nda, toprak reformu tartışıldı. AP'li Cevat Önder, «toprak reformu»nun anayasada yer almadığını söyledi.

■ **Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü, ikili anlaşmalarla ilgili çalışmalara yakında başlanacağını açıkladı.**

■ Cezayir Devlet Başkanı'na muhalif olan ve sürgünde bulunan gruplardan üçü ortak bir cephe teşkil etmeğe karar verdiler.

■ **Ankara'da Gazi Eğitim Enstitüsü öğrencileri, müdürlerinin değiştirilmesi ve kendilerine yeni müdür tarafından baskı yapılması üzerine dersleri boykot ettiler.**

■ Çin'de Kızıl Muhafızlara karşı işçi muhafız birliklerinin kurulduğu, Mao aleyhtarlarının Şanghay'a hâkim oldukları batılı kaynaklar tarafından bildirildi.

■ **Petrol Ofis depolarında greve devam eden işçiler, Petrol Ofis'e ait araçların İstanbul'a akaryakıt sokmasına engel oldular.**

■ AP'li senatör ve milletvekillerine verdiği yemekte Demirel «Türkiye'nin siyasi hayatındaki gelişmelerden endişe duymağa mahal yoktur» dedi.

10 ocak

■ CHP Merkez Yönetim Kurulu'nun bildirisi üzerine Sekizler bir açıklama yaparak kendilerinin bölücü ve ayırıcı harekette bulunmadıklarını ileri sürdüler.

■ **Yunan Başbakanı Paraskevopulos, Çağlayangil'in son demecinin Yunanistan'ın ümitlerini azalttığını ve hayal kırıklığı yarattığını söyledi.**

ÇAĞLAYANGİL

■ Batılı kaynaklar, Pekin'de Kızıl Muhafızların gösterisini polislerin dağıttığını, Şao Şi'nin eşinin Kızıl Muhafızlar tarafından kaçırıldığını, Kanton'da işçilere ateş açıldığını bildirdi.

■ **Türkiye Milli Gençlik Teşkilâtı, 1967 yılını «Kalkınma Savaşına Çağrı Yılı» olarak ilân etti.**

■ Yeni Gazete, dış temsilciliklerimizde görevli memurların pek çoğunun maaşlarını normal yollardan değil, karaborsa oyunlarından istifade ederek aldıklarını iddia etti.

■ **Önceki hafta Moskova'da intihar eden Türk Elçiliği Müsteşarı Sadi Çoruk'un ölümü üzerine Türk hariciyecilerinden kurulu bir heyet soruşturmaya başladı.**

11 ocak

■ **CHP Senato ve Millet Meclisi Grup Yönetim Kurulları ortak bir bildiri yayınlayarak CHP'nin parti dışı kuvvetler tarafından yönetilmek istendiğini ileri sürdüler. İnönü de derhal karşı bildiri yayınlayarak Ecevit ve Merkez Yönetim Kurulu'nu desteklediğini bütün teşkilâta duyurdu.**

■ Bir süre önce CKMP'den ayrılan Ağrı Milletvekili Abdülbari Akdoğan AP'ye girdi.

■ **TİP Lideri Aybar, bayram mesajında "Çocuklarını sevindirememek ıstırabı ile her bayramı kendine zehir etmek ebedi bir kara alın yazısı değildir" dedi.**

■ Ambarlı Santrali'nde Amerikalı işverenle işçi hakları konusunda anlaşmazlığa düşen Yapı İş Sendikası grev hazırlığına başladı.

■ Irkçı Lester Maddox, Georgia Eyaleti Valisi oldu.

12 ocak

■ Kıbrıs Türkleri, Türkiye Hükümeti'ne başvurarak "Makarios'un Çekoslovakya'dan ithal ettiği silâhlarla adada iyiden iyiye bozulan kuvvet ve silâh dengesini düzeltmek üzere Türk cemaatine silâh yardımı yapılmasını" istediler.

■ **Askerlik Kanunu'nu değiştirmek üzere hazırlanan tasarıda lise mezunlarının 18 Ortaokul mezunlarının da 21 ay askerlik yapmalarının öngörüldüğü açıklandı.**

■ Bayram tatilini Cumhurbaşkanı Sunay Abant'ta Aybar İstanbul'da, İnönü, Bölükbaşı, Aksu ve Türkeş Ankara'da geçiriyorlar. Demirel bayram namazını Süleymaniye Camii'nde kıldı.

■ **Türkiye - Sovyetler Birliği arasındaki ticaret anlaşmasına ek yıllık 8 inci ticaret protokolünü tesbit etmek üzere bir Türk ticaret heyeti Moskova'ya gitti.**

● Müdürlerinin değiştirilmesi ve okuldaki toplumcu fikir hareketlerine karşı baskı yapılması üzerine Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü öğrencileri dersleri boykot ettiler. (Bu konuda MAHMUT MAKAL'ın bir yazısı iç sayfalardadır)

13 ocak

■ Maliye Bakanı Cihad Bilgehan İzmir'de yaptığı konuşmada devalüasyon söylentilerinin doğru olmadığını söyleyerek "İşsizliği ve yoksulluğu bertaraf edecek olan kalkınmamız süratle devam edecektir" dedi.

■ İmar ve İskân Bakanı Haldun Menteşeoğlu, İstanbul-da Mart'tan itibaren tarihi eserlerin çevresini kaplayan gecekonduların yıktırılacağını ve sâkinlerinin yeni evlere yerleştirileceğini söyledi.

■ İstanbul Üniversitesi Rektörü Ekrem Şerif Egeli üniversite içine ne suretle olursa olsun politika girmemesi gerektiğini ileri sürerek "Üniversite dışındaki politika ve her çeşit sosyal sorunların üniversite öğrencisine yakışır bir ağırlık ve ciddiyetle ele alınması şartı baş düşünce olmalıdır" dedi.

■ Dışişleri Bakanı Çağlayangil, yeni Yunan Hükümetinin ikili görüşmeler için ortaya koyduğu arzunun tarafımızdan incelendiğini belirtti. Makarios ise "Enosis dışında herhangi bir Türk-Yunan anlaşmasının Kıbrıs Rumları tarafından kabul edilmeyeceğini" söyledi.

■ Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, Devlet Demiryolları ile Askeri Fabrikalarda çalışan yüzbinden fazla işçinin Sosyal Sigortalar Kurumu'na bağlanmasını öngören bir kanun tasarısı hazırlandığı söylendi.

■ TMTF, Petrol Ofis'deki grevde arabuluculuk yapma teklifinin taraflarca kabul edildiğini açıkladı.

14 ocak

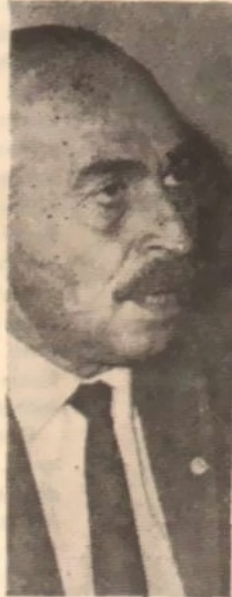
■ Yunanistan'da yeni kurulan Paraskevopulos Hükümeti güvenoyu aldı. Makarios'un da katılmasıyla toplanacak olan Yunan Kraliyet Konseyi'nde yeni başbakana Kıbrıs üzerine ikili görüşmeler için yetki verileceği açıklandı.

■ Başbakan Demirel "Türkiye NATO dışında emniyetle sayılamaz" dedi ve beş yıllık plân döneminde yatırım miktarının 105 Milyar Lira'yı bulacağını söyledi.

■ Dışişleri Bakanı Çağlayangil, Birleşik Arap Cumhuriyei'ne resmi ziyarette bulunmak üzere İstanbul'dan uçakla Kahire'ye gitti.

■ Çin'de Kızıl Muhafızlar Pekin Radyosu'nu ve dört büyük gazeteyi ele geçirdiler. Mao taraftarları işçiler Pekin tren işletmesine el koydular. Ordu Gazetesi, Mao'ya muhalif bütün askeri liderlerin temizlenmesini istedi. Amerika Dışişleri Bakanı Rusk, Çin'deki olayların batıya mübalağalı bir şekilde yansıtıldığını ileri sürdü.

■ Saadettin Bilgiç, Seçim Kanunu'nda D'Hont sistemine uygun bir değişiklik öngören kanun teklifini önümüzdeki hafta AP Grupu'na getireceğini açıkladı.

AYBAR

15 ocak

■ Hürriyet Gazetesi, Yargıtay'da bazı dâvaların istenildiği şekilde çıkartılması için rüşvet alındığını ileri sürdü ve delil olarak eski Emniyet Genel Müdürü Ahmet Demir'in rüşvet için aracılık yaptığını itiraf eden bir mektubunu yayınladı.

■ Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, Genel Sekreter Rıza Kuas, Kemal Nebioğlu ve Şaban Yıldız 142. maddeden mahkûm olarak Toptaşı Cezaevi'nde yatmakta olan Şadi Alkılıç'ı ziyaret ettiler.

■ 17 sendika bir bildiri yayınlayarak Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK)'in kurulmasına karar verildiğini kamuoyuna açıkladılar. Kurucular 12 Şubatta Kongre yapacak.

■ Avrupa Konseyi Siyasi Komisyonu'nda Temsilcimiz Turhan Feyzioğlu, "Kıbrıs için ya barışçı bir çözüm-yo'u bulunacak veya vahim gelişmelerle karşılaşılacaktır" dedi.

■ Amerikan Senatörü Clark, Amerika'nın yabancı ülkelere yaptığı yardımların kısılmasını istedi.

1967 yılının ilk askeri darbesi 13 Ocak'ta Togo'da yapılmış, Silâhlı Kuvvetler Başkan Gruntzky'yi devirerek idareye el koymuştur.

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

TEHLİKELİ ALÂKALAR

TÜRKİYE Cumhuriyeti, lâik bir hukuk devletidir. 27 Mayıs'tan sonra kabul edilen anayasa, Türkiye Cumhuriyeti'ni lâik bir devlet olarak kabul etmiştir. Devletin başı olan ve bu sıfatla Türkiye Cumhuriyeti'ni ve milletin birliğini temsil eden Cumhurbaşkanı da bu lâik devlet anlayışına herkesten fazla saygı göstermek zorundadır. Ne var ki, Sayın Sunay, Ankara'da yayınlanan Bayram Gazetesi'ne yazdığı bir başyazı ile lâiklik ilkesini âdeta hiçe saymış, bir islâm devletinin başkanı edasıyla din üzerine vazılarda bulunmuştur. "Bayram Din ve Kalkınma" başlığını taşıyan yazısında Cumhurbaşkanı, "dini inançlarımızın ve güzel geleneklerimizin ruhları üzerindeki olumlu etkilerinden de yararlanarak memleket kalkınması için gayretle çalışılmasını" diledikten sonra islâm dininin yanlış uygulanması yüzünden Türkiye'nin kalkınma ve ilerlemesine set çektiğini belirtmiştir.

CUMHURBAŞKANINI milletin karşısına ilk defa bir yazar olarak çıkartan bu yazı, lâiklik ilkesine aykırılığı bir yana, tarih anlayışı bakımından da vahim hatalarla malûldür. Türkiye'nin gerilemesinde yada kalkınmasında dini ana faktör olarak kabul eden Sayın Sunay, bu yazısı ile Cumhuriyetin kurucusu Atatürk'ün tarihî maddeci anlayışına da sırt çevirmiştir. Yıllarca önce Atatürk, Türkiye'nin tarihini incelerken şöyle diyordu: "Türkiye tarihi incelenirse, yükseliş ve çöküş sebeplerinin bir iktisad meselesinden başka bir şey olmadığı anlaşılır. Tarihimizi dolduran bunca başarılar, zaferler, yahut mağlubiyetler, çöküşler ve felâketler, bunların tümü birden, vukua geldikleri devirlerdeki iktisadî durumuzla bağlantılı ve ilgilidir." Sunay, "din adamlarının kalkınma dâvasında mürşid olacaklarına" inandığını belirtmekle de Atatürk'ün "hayatta en hakiki mürşid ilimdir" sözü ile tam bir çelişmeye düşmüştür.

GÜRSEL'in görev yapamaz duruma düşmesi üzerine hemen hemen bütün partilerin desteğiyle Cumhurbaşkanlığına seçilen Sayın Sunay, daha ant içtiği gün muhafazakâr çevrelerin hoşuna gidecek ifadeler kullanmak suretiyle lâiklik ilkesinden ve Atatürk devrimciliğinden tâviz vermeğe başlamış, daha sonra çıktığı yurt gezilerinde de özellikle reaksiyoner çevreleri ve egemen sınıfları memnun edecek beyan ve davranışlarla devrimci çevrelerde puan kaybetmiştir. Geçen yıl Başbakan Demirel'in İstanbul Bayram Gazetesi'nde yayınlanan başyazısından sonra bu yıl Ankara Bayram Gazetesi'nde Sayın Cumhurbaşkanı'nın da lâiklikle bağdaşmayacak biçimde görüşler ortaya atması, endişe verici bir gelişmedir. Belki Bayram Gazetesi'nde yayınlanan görüşler, Sayın Sunay'ın samimi olarak inandığı kişisel görüşlerdir. Ancak Sayın Sunay unutmamalıdır ki, işgal ettiği makam Diyanet İşleri Başkanlığı değil, Cumhurbaşkanlığı makamıdır. Böyle yüce bir makamda kurulan bu tip alâkalar her bakımdan tehlikeli alâkalardır...

141 ve 142'ye gerekçe arayan Anayasa Mahkemesi üyeleri

HUKUK OTORİTELERİNE GÖRE 141 VE 142. MADDELER ANAYASAYA AYKIRIDIR

Adalet Bakanlığı yeni tedbirler almak için Anayasa Mahkemesi'nin gerekçesini bekliyor. Gerekçe için hukuk otoriterlerine danışılmadı

Anayasa Mahkemesi, faşist kaynaklı 141 ve 142 nci maddelerin anayasaya uygunluğu üzerine gerekçe ararken Adalet Bakanlığı da, aşırı akımları önlemek için kanun hazırlamak üzere Anayasa Mahkemesinin gerekçesini beklemektedir.

Anayasa Mahkemesi, gerekçe çalışmalarında üç kere metin değiştirmiştir. Birinci metin iptal edilmiş, ikinci metni hazırlayan raportörün görüşleri çağımızın koşullarına uygun bulunmamıştır. Üçüncü metin üzerindeki tartışmalar ise sürüp gitmektedir.

Gerekçe aranırken Anayasa Mahkemesi'nin güçlük çektiği nokta, komünizmin kesin bir tanımının yapılamamasıdır. Komünist partilerinin iktidarda bulunduğu ülkelerde çeşitli nüanslar görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi üyeleri neyin, nerede ve hangi sınırlar içinde yasaklanacağı hususunda görüş birliğine varamamaktadırlar.

Yürürlükte bulunan 141 ve 142 nci maddeler de neyi yasakladığını açıkça ortaya koymamıştır.

MİADI DOLMUŞTUR

Anayasa Mahkemesi, gerekçe araştırmaları sırasında hukuk otoritelerinden çoğu ile temas etmemiştir. 141 ve 142 nci maddeler üzerinde mütalâası alınmayan Ceza Hukuku Profesörü Faruk Erem, bu konuda şunları söylemiştir:

"141 ve 142 inci maddeler üzerine doktriner açıdan bir etüd hazırlıyorum. Şubat ayını bu çalışmalara hasredersem, etüd Mart ayı başında biter. Çalışmam bitince, pek tabii olarak yayınlanacaktır. Anayasa Mahkemesi'ne bir mütalâa vermedim. Çünkü Anayasa Mahkemesi bu maddeler hakkında benden mütalâa istemedi. Son altı yıl içinde bu fiilden - 141 ve 142 nci maddelerden - hüküm giyen olmamıştır. Bu maddeler miadını doldurmuştur"

Yargıtay Üçüncü Ceza Dairesi Başkanlığı'ndan emekli, tanınmış hukukçularımızdan Baha Arıkan da görüşünü şöyle açıklamıştır:

"— Bu maddelerin mehaz kanunu olan eski İtalyan Ceza Kanununda karşılığı yoktur. Esasen ilk aldığımız zaman dahi bu maddelerin yetkisi asker toplamaya mahsustu... 1931 tarihli Faşist İtalyan kanunun tadilinden sonradır ki, muhtelif şekillerde değiştirmeler yapılarak bize intikal etti.

Anayasa Mahkemesi 141 ve 142 nci maddelerin Anayasaya uymadıkları yolundaki davayı fi tarihinde reddetmiş, fakat gerekçesini bugüne kadar yayınlamamıştır. Bu iki maddenin en büyük zafı cürüm unsurlarını yuvarlak kelimelere dayamış olmasıdır.

Sosyal sınıftan bahsedilir. Bu sosyal sınıfın ne olduğu belli değildir. Gerçi son zamanlardaki tadillerin gerekçesinde, bu iki maddenin gözettiği amacın komünistlik ve anarşistlik olduğu açıklanmışsa da, bunların unsurları metinde belirtilmemiştir. Sosyalizm nerede başlar, nereye kadar devam eder ve nereden sonrası komünistliktir bilinmez. Onun içindir ki, bu iki maddenin uygulanması tamamiyle şahısların kendi görüşlerine kalmıştır. Halbuki cezada esas, bir kimsenin ne gibi ve hangi sınırı aşınca suç işleyebileceğinin bilinmesi prensibidir.

Devletin siyasi ve hukuki nizamı gibi umumi tabirler vardır. Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülâhazası ile kaldırmak tabirleri tamamen müphemdir. Irk için bir çok nazariye vardır. Kanun hangisini kast etmiştir belli değil.

Bu maddelerde zümrelerden bahsedilmektedir. Zümrelerin nasıl telâkki edileceği belli değildir. Bilfarz bu kelimeyi geniş manada aldığımız takdirde bugünkü siyasi partilerin her birini bir zümre addetmek icap edecektir. Halbuki siyasi partilerin amacı iktidara gelmek için çalışmaktır. Geniş manada zümre kelimesini ele aldığımız takdirde demokrasi prensiplerimize aykırı hareket edilmiş olacaktır.

Kanun gerekçesine gelince, komünistlik ve anarşistlik denilmektedir. Komünistliği nasıl anlamak lâzımdır? Komünistlik nihayet iktisadi bir görüştür. Doğru veya yanlış olduğu yolunda yazılmış bir yazının incelenmesinde miyar ne olacaktır? Kanun metninden açık bir mana çıkarmaya imkân yoktur. Komünistlik men edilebilir, fakat vatandaşın komünistliğin sınırlarını açıkça bilmesi lâzımdır.

Suç olduğu açıkça bilinmeyen bir konuda bir kimseye ceza vermek ceza prensiplerine uymaz.

Onun içindir ki, kanun koyucu neyi yasakladığını açıkça belirlemelidir. Bizce 141 ve 142 nci maddelerin en sakat tarafı bu açıklığı haiz olmamalarıdır. Maddeleri ceza hukuku prensiplerine de aykırı görüyorum. Bu maddelerin Anayasaya aykırılığı aranırken, metnin açık olmaması bulunabilir.

Kanun koyucu, cemiyetin icap ettirdiği bir menfaat varsa, bunu açıkça kelimelerle belirterek kanun metnini değiştirebilir.

FİKİR SUÇLARI

Düşünceyi yansıtan yazılarda suç unsuru tek bir noktada düşünülebilir. O da insanın şeref ve haysiyetine saldırmadır. Fikir insan yaratıcılığıdır. Fikirlerde suç olmaz. İnsanın yaratıcılığını kısıtlamak insanlığa aykı-

FİLİN TARİFİ!

CHP'nin 52 ilinden 47'si Sekizler'in tutumuna karşı çıktı. Sadece 5'i Sekizler'i destekliyor.

MİLLİYET ANKETİ (4 OCAK 1967)

CHP'nin 61 il başkanından 51'i "CHP'nin sosyalist olmasına taraftar mısınız?" sualine "Hayır" dedi. 10 il başkanı "Evet" cevabı verdi.

HÜRRİYET ANKETİ (9 OCAK 1967)

SIRA ATATÜRK'TE...

"Türk genci inkılâpların, rejimin sahibi ve bekçisidir. Bunları zayıf düşürecek en küçük bir kıpırtı ve hareket duydu mu, bu memleketin polisi vardır, jandarması vardır, ordusu vardır, adliyesi vardır, demeyecektir. Hemen müdahale edecektir. Elle, taşla, sopa ve silâhla nesi varsa onunla kendi eserini koruyacaktır..."

"Bu cümleler açıkça gençliği ve halkı devlet kanunlarına karşı gelmeğe teşvik eder ve böyle bir durumun husulü ise devlet emniyetini tehlikeye düşürecek bir mahiyet arzetmektedir. Bu bakımdan yukarıdaki cümlelerde TCK'nun 155. maddesindeki suçun unsurları açık ve kesin olarak tekevvün etmiştir."

Birinci pragraftaki sözler, cumhuriyetin kurucusu Atatürk'ündür.

İkinci paragraftaki mütalâa ise, Ege Üniversitesi Fikir ve Sanat Klübü Başkanı Ahmet Çelikkol'u yargılayan Asliye Ceza Mahkemesi'ne bilirkişi raporu veren Selçuk Özçelik isimli bir profesöre aittir.

Bu Özçelik, İstanbul

rıdır. Açıkça şu hareket suçtur, bu değildir, diyeceksin! İnsanın fikir imâl etmesini, fikir yaratmasını kanunla nasıl yasaklayabilirsin?"

141 ve 142 nci maddelerin "suç" u belirleme yönünden "açık" olmaması karşısında anayasaya uymadığını ileri sürmek suretiyle, Anayasa Mahkemesi'nin bazı üyeleri de, Baha Arıkan'ın görüşüne katılmaktadırlar.

Mehaz İtalyan hukukunda işlemez hale gelen bu faşist maddelerin Türkiye'de yürürlükte tutulması, hattâ daha da şiddetlendirilmesi için gösterilen gayret, Anayasa Mahkemesi'ni anayasaya aykırı bir tutuma sürüklediği gibi, AP iktidarını da "demokrasi düşmanı" olarak tescil etmektedir.

TERÖR

■ *Amasya'da TİP'lilere suikast tertiplendi*

SAĞCI iktidarın kapıkulu zihniyetindeki yöneticileri devrimci kuvvetlere ve elemanlara karşı baskılarını gün geçtikçe artırmaktadır. Yöneticilerin bu anayasaya aykırı tutumundan cesaret alan çıkarcı çevreler ve onların maşaları da birbiri ardına terör hareketlerine girişmektedirler.

Bir süre önce Amasya'da Vali Ertuğrul Süer'in beş devrimci öğretmene işten el çektirmesinden sonra geçtiğimiz hafta da Amasya TİP mensupları, bir suikast teşebbüsüyle karşı karşıya kaldılar. TİP Amasya İl Başkanı Şerafettin Atalay ve TİP'li arkadaşları toplu halde bir lokantada yemek yerken bir infilâk olmuş, bina hasara uğramıştır. Tesadüf eseri infilâkta ölen veya yaralanan olmamıştır.

TİP'liler olayı polise intikal ettirmiş ve yapılan soruşturma sonunda infilâk eden bombanın galvanizli borudan içine patlayıcı madde doldurularak yapıldığı tesbit edilmiştir.

Atalay ve arkadaşları, bu olayı düzenlediklerinden şüphelendikleri kimseleri polise bildirmişlerse de, soruşturma gayriciddî yürütüldüğü için dergimizin baskıya verildiği ana kadar yakalanan olmamıştır.

Amasya'da öğretmenlerin işten el çektirilmesinden sonra vuku bulan bu terör olayı üzerine TİP Konya Milletvekili Yunus Koçak İçişleri Bakanı Faruk Sükan'a şu telgrafı çekmiştir:

"Amasya Valisi'nin ve polisin görevi, anayasaya ve demokratik düzene bağlı öğretmen ve aydınları ezmekten ibaret değildir. Siz de, bakan olarak, bu yolsuzlukları yapanların ve yaptıranların suç teşkil eden davranışlarını desteklemiyorsanız, suçlular hakkında âcilen takibata geçilmesi gerektiğini hatırlatırım."

TİP Grupu adına da bir bildiri yayınlanarak olay protesto edilmiştir.

Öğretmenlere yapılan baskılar hakkında da Türkiye Öğretmenler Sendikası Başkanı Fakir Baykurt şu açıklamada bulunmuştur:

"Karaman Lisesi öğretmeni Rıza Içel'e AP'li bir çocuk velisinin nüfuzuyla işten el çektirilmiştir. Aydın Ortaokul öğretmeni Osman Karaca gereksiz olarak bakanlık emrine alınmıştır. Simav Ortaokul öğretmeni Fidan Girit bu ders yılında dört kere yer değiştirmiş, Gölmarmara'ya gönderilmiştir. Zonguldak İlkokul Öğretmeni Vural Ceylan Yozgat'a sürülmüştür. Hüseyin Taban Yozgat'a, felsefe öğretmeni Necdet Korkmaz ile Vahit Özkaya Kayseri ve Yozgat'a sürülmüştür."

Öte yandan, Adana'da Beşocak Ortaokulu Edebiyat Öğretmeni Hidayet Karakoç hakkında da *"Ufukta bağımsızlık dumanı var"* adlı şiirinden ötürü kovuşturma açılmıştır.

Geçen hafta Gazi Eğitim Enstitüsü Müdürü Nuri Ersoy'un hiçbir gerekçe gösterilmeden görevinden alınması ve yerine okulda gerekli tasfiyeleri yapmak üzere görevlendirilen Zekâi Baloğlu'nun getirilmesi öğrenciler arasında geniş tepki yaratmış ve dersler boykot edilmiştir.

İktidarın devrimcilere karşı kullandığı silâh paslanmış bir silâhtır ve ergeç geri tepecektir...

Hukuk Fakültesi'nde anayasa hukuku okutmaktadır. Baggil'in öğrencisi ve "hayr-ül halefi" dir. Gerici yayınlar kaynağı "Sönmez Neşriyat" ın kurucularındandır.

Profesörlüğü görüşülürken Prof. Kubalı bu Özçelik'in profesör olabilecek yeteneklere sahip olmadığını, kitaplarının liselerde yurt bilgisi kitabı olarak dahi okutturulamayacağını söylemiştir.

Gel gör ki bu Özçelik bir profesördür ve gençlere anayasa hukuku öğretmektedir!

PLÂNSIZLIK

■ *Devlet eliyle fert zengin etme örneği!*

BURSAL'I Cevdet Filibeli ile İzmir'li Osman Kibar'ın kardeşi bir çimento fabrikası kurmak için teşebbüse girişmişlerdir. İkisinin 40 milyon lirası vardır. Buna devlet eliyle 40 milyon lira daha ekliyebilir, hükûmete benimsetirlerse, fabrika kurulacaktır. Fakat fabrika plâna uygun olarak çimento fabrikası bulunmayan veya çimentosu yetmeyen Doğu bölgesinde değil de, Ege'de kurulacaktır. Plâncılar ve iş çevreleri böyle bir teşebbüsün farkına varmış, mesele dillenmiştir. Öyleyse hükûmet de benimsediğini açığa vurmalıdır. Şimdi aynı konuyu, plânı savunurken konuşan Demirel'in ağzından dinliyelim:

"— Plân kamu sektörü için emredici, özel sektör için yol göstericidir. Bursalı, İzmirli vatandaşım 40 milyon lira toplamış, çimento fabrikası yapacağım, diyor. Buna yapma mı diyeceğiz?"

Demirel'in *"Bursalı vatandaşım"* dediği Filibeli, *"İzmirli vatandaşım"* dediği de Kibar'ın kardeşidir.

Hükûmet böyle bir fabrikanın kurulmasına (evet) dediğine göre, nasıl kurulacaktır. Ortada Filibeli'nin ve Kibar'ın kardeşinin topladığı 40 milyon lira var. Buna 40 milyon lira daha eklenmesi gerekmektedir. Bu para da Sanayi Kalkınma Bankasından alınacak krediyle karşılanacaktır.

Fabrikayı yapmak için de, özel teşebbüscü kişilere çimento Sanayii Genel müdürlüğü aracı olacaktır.

Devlet eliyle kişi zengin etmenin tipik bir örneğidir.

Zaten Demirel, Plân tartışmaları sırasında ekonomik görüşünü açıkça ortaya koymuştu.

"— 1950 - 60 döneminin ekonomik gidişinde hiç bir hata görmüyoruz..."

Öyleyse aynı döneme yeniden dönüyoruz.

Teori Üstüne Araştırmalar

Çetin Altan

Günlük gazete sütunlarında sosyalistlikle ilgili teori meselelerini ele almak ve bunlar üzerinde araştırmalar yapmak bu konulara henüz bir hayli yabancı olan geniş okuyucu kütleleri açısından pek ilgi çekici olmuyor.

Oysa Türkiye'deki sosyalist eylemin sıhhatı bakımından bu çeşit incelemelere büyük ihtiyaç var.

Meselâ 1905 Rusyasını gözden geçirelim. Rus - Japon harbinin sıkıntıları alabildiğine bindirmiş. En küçük bir demokratik hak tanımıyan Çar İkinci Nicolas'ya karşı kütleler halinde işçi ve köylü hareketleri başlamış. Burjuvalar, orta tabakalar, aydınlar, hatta Çar'ın çevresindeki bazı kişiler bu hareketleri destekliyor ve Çarı meşruti bir yönetime ve demokratik bir sisteme zorlamak istiyorlar...

Bu tarihlerde Lenin «Sosyalist demokrasinin iki taktiği» **adlı incelemesinde şunları yazmaktadır:**

«Rusya'da demokratik bir cumhuriyetin yerleşmesi ancak halkın zaferli bir ayaklanması sonucu olabilir. Bunun da Uygulayıcı organı geçici bir devrim hükûmeti olacaktır. Ancak böyle bir hükûmet seçim hareketlerini tam bir özgürlük içinde yürütebilir ve tek dereceli eşit bir seçim sisteminde, halkın gerçek iradesinin temsilcisi olan Kurucu Meclisin gizli oyla seçilmesini sağlayabilir.

Marksistler halihazırdaki Rus devriminin burjuva karakteri taşıdığı hususuna tamamen inanmışlardır. Ne anlama gelmektedir bu? Politik rejimdeki bu demokratik değişiklikler ve Rusya için bir zorunluluk haline gelen bu sosyal ve iktisadî değişiklikler sadece kapitalizmin sona erdiği, burjuva sınıfı egemenliğinin sona erdiği anlamına gelmediği şöyle dursun; tam tersine ilk defa Asya tipi olmayan Avrupa biçimi kapitalizmin hızlı ve alabildiğine gelişmesi için gerekli gerçek zemini serbest bırakacaktır. İlk defa burjuvazinin sınıf olarak da egemenliğini mümkün kılacaktır.

İşçi sınıfının selâmetini kapitalizmin gelişmesi dışında aramak gerici bir düşüncedir. Rusya gibi ülkelerde, işçi sınıfı kapitalizmden çok kapitalizmin gelişememiş olmasından ıstırap çekmektedir. Demek ki, işçi sınıfı en geniş, en özgür, en hızlı kapitalist gelişmeyle mutlak ilgilidir. Demek ki burjuva devrimi proletarya için son derece avantajlıdır. Proletarya çıkarları için burjuva devrimi mutlak şekilde zorunludur.

Bugünkü demokratik devrimin burjuva karakterini ancak en cahil kişiler inkâr edebilir ve ancak pek saf iyimserler işçi kütlelerinin sosyalizmin amaçları ve gerçekleşme metodları üzerinde henüz pek az şey bildiklerini unutabilirler.

Elbette bu devrim sosyalist değil demokratik bir dikta olacaktır. Bu demokrasi ise ancak arada bir seri devrimci gelişmeler serisinden sonra ulaşabilecektir kapitalizmin temellerine.. Bu demokrasi, köylüler yararına ağa topraklarını yeni baştan dağıtabilir, bir cumhuriyetin yerleşmesine varacak kadar tutarlı ve tam bir demokratizmi oturtabilir. Sade köy hayatından değil, fabrikalardan da despotik ve Asya vari çizgileri söküp atabilir. İşçilerin hayat seviyelerini ve durumlarını ciddî şekilde iyileştirmeye başlıyabilir velhasıl devrim yangınını Avrupa'ya taşıyabilir. Ama burjuva devrimimizin bu zaferleri onu henüz bir sosyalist devrim niteliğine katiyen getiremiyecektir...»

Lenin'in bu sözlerini okuduktan sonra Rus sosyal demokrat işçi partisinin 1898 de dokuz kişilik üyesiyle ilk kongresini yönetmiş olan Struve'nin o tarihte yayınladığı bildiriye bir göz atalım. Struve'nin o bildiriye yazdığı şu sözler Troçki'yi sosyalist yapmıştır. Ve hiç bir zaman da önemini kaybetmemiştir:

«Avrupa'nın doğusuna ilerlediğimiz ölçüde, burjuvazinin de cılızlaştığını, alçaklaştığını ve siyasî bakımdan satıldığını görüyoruz ve böylece ona düşmesi gereken siyasî ve kültürel görevler, proletaryanın üstüne biniyor...»

Bu iki parçayı mahsus aldım...

Lenin geri ülkelerde uyanmamış işçi sınıfları için en geçerli çarenin burjuva demokrasileri olduğunu söylüyor ve işçi sınıfının ancak bu ortamda gelişip yetişerek tarihî görevine sahip çıkacağını açıklıyor.

Struve ise Avrupa'nın doğusuna doğru gittikçe burjuva sınıflarının görevini başaramadığını ve görevin derhal proletarya sınıfına yüklenmeye başladığını tesbit ediyor...

Yani burjuva demokrasilerinin sosyalist dönüşüme yönelmesi çok hızlı olabiliyor Avrupa'nın doğusuna doğru gittikçe...

Ancak bugün Türkiye nerdedir? Böyle bir demokratik burjuva devrimine girmiş midir? Girmemiş midir? Girmemişse önce bu burjuva devrimini yapmak gerekmektedir.... Üçüncü dünya ülkelerinde de önce bu yol denenmiştir...

Ama biz girdiği inancındayız... Türkiye emperyalist baskılara rağmen burjuva devrimini gerilerde bırakmıştır ve sosyalist dönüşümlere doğru birikim yapmaktadır.

DİSK'IN KURULUŞU KESİNLEŞTİ

■ *Dört Sendika 12 Şubat'ta kongre yaparak yeni konfederasyonu resmen kuracak*

Cumartesi günü Rıza Kuas'ın başkanlığında toplanan DİSK kurucuları

Türk İş'in işçi sınıfının çıkarlarına aykırı tutumunu tasvip etmeyen 17 sendikanın temsilcileri geçtiğimiz cumartesi günü İstanbul'da toplanarak Türkiye Devrimci Sendikalar Konfederasyonu (DİSK) adı altında yeni bir konfederasyon kurulmasına karar verdiler ve kararı bir bildiri ile kamuoyuna açıkladılar.

Toplantıda alınan karara göre, kurucu sendikalardan Maden İş, Lastik İş, Basın İş ve Gıda İş, 12 Şubat günü kongrelerini yaparak yeni konfederasyonun kurulması için genel kurul kararı alacaklar ve ertesi gün vilâyete başvurarak DİSK'i resmen kurmuş olacaklardır.

DİSK'çilerin toplantıdan sonra yayınladıkları ortak bildiride şöyle denilmektedir:

"Türk İş Konfederasyonu bir işçi örgütü olmaktan çıkmıştır.

Türk İş, Amerikan Hükûmetinin para yardımı ile ayakta dumaktadır.

Türk İş, işçi haklarını ayaklar altına almıştır.

Türk İş, iç ve dış sömürücüler doğrultusunda yürümektedir.

Türk İş, partiler üstü politika diyerek, işçi dâvalarını savsaklamıştır.

Türk İş, işçi sınıfının etkin bir rol oynamasını önlemeye çalışmıştır.

Türk İş, Türkiye gerçeklerine göre değil, iç ve dış sömürücülerin tavsiyelerine göre hareket etmektedir.

Türk İş, işçilerin insanlık onuruna yaraşır bir hayata kavuşmasına değil, kendi başında bulunan kişilerin çıkarlarına önem vermektedir.

Bütün bunlar ve Türk İş'in bağımlı duruma gelmesi, bu örgütün içinde kalarak düzeltilmesini, doğru yola getirilmesini imkânsızlaştırmıştır."

Bank İş, İstanbul Basın İş, Ankara Basın İş, Gıda İş, Deniz İş, İstanbul Maden İş, Zonguldak Maden İş, Lastik İş, Kimya İş, Petkim İş, Pancar İş, Tekstil İş, Türkiye Genel İş, Toprak Su, Türkiye Taşıt İş, İstanbul Yapı İş ve Ankara Yapı İş sendikalarının imzaladığı ortak bildiride, DİSK'in amaçları şöyle açıklanmıştır:

"Konfederasyonumuz, işçi sınıfının ekonomik ve kültürel kalkınması ve yücelmesi için çalışacaktır.

Konfederasyonumuz, Anayasada öngörülen köklü dönüşümlerin mutlaka gerçekleştirilmesine hizmet edecektir.

Konfederasyonumuz, Türkiye'nin geri kalmışlıktan kurtarılması için bilimi en geçerli önder sayacaktır.

Konfederasyonumuz, işçi sınıfının kendi sınıf bilincine daha süratle erişmesi için önüne dikilen tüm engelleri aşarak emeği en yüce değer sayan bir açıdan eğitime büyük önem verecektir."

Bildiride zafere ulaşıncaya kadar bütün güçleriyle çalışmaya ant içtiklerini belirten sendikalar *"İşçi sınıfının hizmetinde, Türkiye'nin her bakımdan bağımsızlığı, özgürlüğü ve mutluluğu için yola çıktık. Zaferimiz, Türk emekçi halkının zaferi olacaktır"* demektedirler.

Türk İş'e karşı olarak evvelce kurulmuş bulunan Hür İş Konfederasyonu da, kuruluş formaliteleri tamamlandıktan sonra DİSK'e katılacağını açıklamıştır.

Bugünkü haliyle 93 Bin işçiyi temsil edebilecek güçte olan DİSK'in kuruluşu işçi çevrelerinde büyük ilgi uyandırmıştır ve yeni konfederasyona kısa zamanda büyük katılmalar olması beklenmektedir.

Bu arada, Türk İş'e bağlı olan, fakat yöneticilerin tutumunu tasvip etmeyen 15 sendikanın yetkilileri geçtiğimiz hafta Ankara'da Demiryolları İşçileri Federasyonu merkezinde bir toplantı yaparak Türk İş yöneticilerine kesinlikle cephe aldıklarını açıklamışlardır. Türk İş yöneticileriyle yakın dostluk kuran Çalışma Bakanı Erdem'in de istifasını isteyen 15 sendika, yöneticilerin tasfiye edilmesi için Türk İş'i olağanüstü kongreye götürmek üzere görüş birliğine varmışlardır. Bu amaçla Ges İş Genel Başkanı Osman Soğukpınar, Demiryolları Federasyonu Başkanı Şerafettin Akova Türk İş Yönetim Kurulu'ndan istifa etmişlerdir.

Bu sendikaların da, Türk İş yöneticilerinin değiştirmeğe muvafak olamadıkları takdirde Türk İş'ten koparak yeni konfederasyona katılmaları beklenmektedir.

SIRA ÖĞRENCİLERDE

Her derecedeki toplumcu öğretmenlerin önceden bir listesini yapıp ortanı iyi kollayan, hangi ayın hangi haftasında hangilerini harcayacağını gayet iyi planlayan, özellikle sekiz aydır *bunu gerçekleştiren Eğitim Bakanlığı* sorumsuzları, işi başka bir alana da kaydırmışlar ve iki başlı kıyımı yürütmeğe yönelmişlerdir.

1966'nın son aylarında öğretmenlerden 186 kişi bakanlık emrine alınmış ya da sürülmüştür. Bu iki çeşit işlem, hepten gerekçesiz yapılmıştır. Sırası geldikçe, Danıştay'ın erteleme ya da iptal kararları vermesi de bunu gösterir. Buna karşın, bakanlığın akıllı sorumsuzları, *her perşembe toplanarak* öğretmen kıyımını sürdürmektedir. Bununla da yetinemeyerek bir uçtan öğrenci kıyımına başlamıştır.

Öğrencilerin davranışları da, bakanlığın hışmına uğrayan öğretmenlerin hep değerli kişiler olduklarını göstermektedir. Samsun'da Hasan Kıyafet'i harcayıp yerine bir savaş gönüllüsü vermeleri üzerine öğrencilerin ayaklanmaları ve savaş gönüllüsünü koğmaları, Keçiborlu'da *gene bakanlığın hışmına* uğrayan İlhan Alkan'ın öğrencilerinin kızlı erkekli dağa çıkmaları bunu gösterir.

Bunun yanında, TMTF ilişkilerinin ana sorunlarla ilgilenmelerini önlemek ve gençliğin görevini olumlu açıdan yerine getirmesini çelmelemek için yapılmadık ne kaldı? Teknikerler ve Teknik Üniversite olaylarını Sivas'taki sağır sultan bile duydu.

Gazi Eğitim Enstitüsü öğrencilerinin ayaklanmaları ise, apayrı bir anlam taşımakta, işin içyüzünü aydınlatması bakımından üzerinde önemle durulması gerekmektedir. Bu türlü davranışların sesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden bile gelmektedir.

Kasketi önümüze koyup düşününce ortaya çıkan şudur:

Milliyetçi ve çalışkan öğretmenlerinin durup dururken ve gereksiz yere alınmalarından sonra, bununla kalınmayıp yerine Teksas'lı bir savaş gönüllüsünün verilmesini protesto eden öğrenciler haklıdır. Davranışları kıvanç vericidir. Keçiborlu Ortaokulu'nun körpecik öğrencilerinin, yaşlarından umulmayan bir davranışla yurt sorunlarına eğildiği için bakanlık emrine alınan öğretmenlerinden vazgeçmek istememeleri ise, yerden göğe haklı ve cesur bir harekettir.

İlerici, toplumcu, devrimci TMTF topluluğundaki üniversiteli arkadaşların başlarını ortaya koyup ödevlerini yapmalarından olağan ne olabilir? Teknikerlerin ve Teknik Üniversiteli'lerin haklılığı da su götürmez bir gerçek.

Yoksul halk çocuklarının üniversitesi diyebileceğimiz Gazi Eğitim Enstitüsü öğrencilerinin derdi ise bambaşka: Onların ufak tefek işlerine karışmaksızın görevini sessizce yapan müdürlerini birdenbire alıp Adnan Ötüken anlayışında bir adamı okul müdürlüğüne getirmişlerdir. Yeni müdürün ilk davranışı, Cumhuriyet, Milliyet, Akşam gibi gazetelerle toplum sorunlarını işleyen kitapların okunmamasını istemek olmuştur. 1200 mevcut içinde 100 kadar toplumcu öğrencinin bulunduğunu, bunlara da gereken dersi vereceğini duyuruyor. Öğrenciler başlıyorlar dolap temizlemeğe. Şehrin içinde kitaplarını saklayacak yer arıyorlar. Ardından da derslere girmeme kararı alıp müdürü yuhalıyorlar. Sonu ne olacak bilinmez.

Öğrenciler haklı dedik ya, bu haklı kitlelere bakanlığın oldum olası sorumsuz ve haksız kişileri ne işlem yapıyorlar, ona bakalım:

Samsun'dakileri disiplin kurulunda ezerken, Isparta'daki ortaokul kızlarını doktor muayenesine gönderiyorlar... Üniversitelileri baskına uğratıp kollarını kanatlarını kırıyorlar, eğitim enstitülüleri okuldan çıkarmağa kalkıyorlar. Her olayın ortak özelliği de, öğrencilerin uyanmasının ve okumasının tehlikeli bulunmasıdır.

İşte bundan öteye diyecek söz bulamıyoruz. Aklın, mantığın ve çağdaş düşüncenin bir kaç asır gerisinde kalan bu düzene, bu düzenin eğitim örgütünü ele geçirmiş olanlara söylenecek sözleri ağzımıza yakıştıramıyoruz, daha doğrusu...

MAHMUT MAKAL

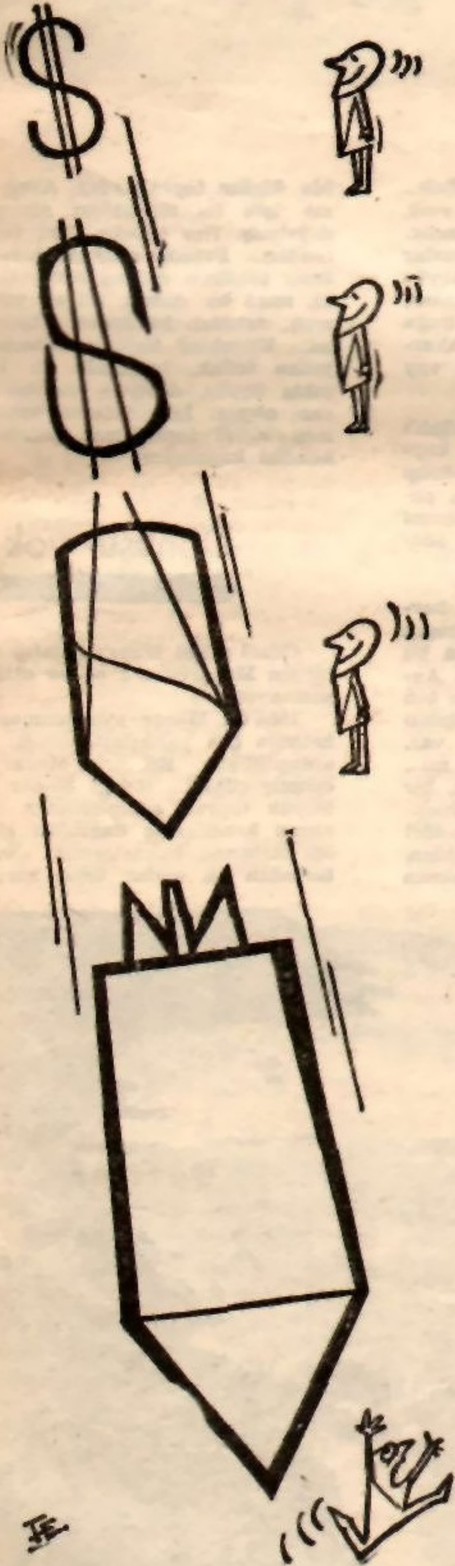
KAYNAK

Gazetelerde bir haber : "Maliye temsilcisi, memurlara dağıtılacağı vaad edilen 470 milyon liranın gelir kaynaklarının henüz tesbit edilmediğini bildirmiştir."

Memurlar adına bakanlık temsilcisine duyurulur : Türkiye'de tarım dışı gelirlerde vasıtasız vergilerden doğan vergi yükü yüzde 12,5 olduğu halde milli gelirin hemen hemen yarısını sağlayan tarım gelirlerinde sadece milyonda 14'tür!

Antiemperyalist Mücadele ve Sosyalizm

FETHİ NACİ

DÖNÜŞÜM!

Antiemperyalist mücadeleyi sosyalist mücadeleden ayırmak, bugün, TİP'e karşı olanların ileri sürükleri en temel görüştür. Bu temel görüşle ilgili düşünceler, en açık biçimde, bir önceki yazımızda sözü geçen haftalık gazetenin 17 haziran 1966 tarihli başyazısında dile getirilmiştir: **«Türkiye'nin 1 numaralı meselesinin, bugünkü bağımlı durumdan kurtulmak olduğu noktasında, sanırız, bütün sosyalistler birleşmişlerdir. Bu görüşün gerektirdiği antiemperyalist milliyetçi mücadele, henüz sosyalizme hazır olmayan, fakat sağlam Atatürkçü geleneği ile, antiemperyalist mücadeleye açık olan ÖNEMLİ ÇEVRELERde destek bulmaktadır. Milliyetçi mücadele, bu çevrelerin bilinçlendirilmesi ve kazanılması ile ancak gerçek bir ağırlığa kavuşacaktır. Ne var ki TİP, bir yandan antiemperyalist mücadeleyi 1 numaralı mesele sayarken, öte yandan klasik bir proleter-burjuva mücadelesinin sloganlarını ön plana çıkararak güçleri dağıtmakta ve zayıflatmaktadır.»**

Çok değil, yedi ay sonra, sosyalizm adına yapılan bu çıkışın gerçek niteliği aydınlığa çıkmıştır: **«Ara tabakalardaki radikalleşme eğilimi sonucu, bu tabakaların büyükçe bir kısmını temsil eden ortanın solu hareketini antiemperyalist ve antifeodal bir yön kazanma yolunda olduğu halde, olumsuz karşılamak, emperyalizmi pek ürküten geniş bir milliyetçi cephe kurulmasından kaçınma anlamına gelmektedir.»** (Aynı haftalığın 6 Ocak 1967 tarihli sayısından.)

Böylece, antiemperyalist hareketin sosyalist mücadeleden ayrılması gerektiğini ileri süren görüş, Türkiye'nin kaderi için bel bağladığı «ara tabakalar»la CHP'nin sol sloganları demagojik bir şekilde sömürmesinden başka bir şey olmayan «ortanın solu» arasında organik bir bağ kurarak, antiemperyalist hareketi CHP'ye mal etmekte ve CHP'nin davranışını sosyalist açıdan değerlendirerek eleştirmeyi milliyetçi cephe kurulmasından kaçınmakla suçlamaktadır. Böylece bu görüş, ortanın solundaki -ama her halde sosyalizmin dışındaki- beklenen yerini aldığını açıkça belirtmiş olmaktadır.

Antiemperyalist mücadeleye **«kesin öncelik tanımak»**, Türkiye şartları içindeki ülkeler için değil ancak emperyalizmin silâhlı saldırısına uğrayan, ya da sömürgelikten milli bağımsızlığa henüz geçmekte olan ülkeler için doğru olabilir. Cezayir'de böyle olmuştur, Güney Vietnam'da böyle olmaktadır. Nitekim TİP'e karşı olanların esinlendikleri teorik kaynaklarda da böyle söylenmektedir: **«Böyle bir memlekete karşı emperyalistlerin bir saldırı savaşını başlatmaları halinde, millet haini küçük zümrenin dışındaki çeşitli sınıflar emperyalizme karşı milli savaşı yürütmek için geçici olarak birleşebilirler.»** Oysa Türkiye, bir saldırı savaşına karşı değil, yeni sömürgeciliğe karşı savaşmaktadır. Ve yeni sömürgecilik Türk toplumuna kök saldığı için emperyalizme karşı savaşla sosyalizm için (bugünkü safhada «kapitalist olmayan yol» için) savaş, bir tek ve aynı görevin birbirinden ayrılmaz iki görünümüdür.

Antiemperyalist mücadeleye **«kesin öncelik tanımak»**, siyasi bağımsızlıkla ekonomik bağımsızlığın birbirinden ayrılabilir şeyler olduğunu kabul etmek sonucunu doğurur. Önce antiemperyalist mücadeleyi yapacaksınız, sonra ekonomik bağımsızlığı gerçekleştirmeğe çalışacaksınız! Bunu yapmazsanız, ikinci muharebe yüzünden ilk muharebeye hazır güçlerin azalmasına ve amaçların dağılmasına yol açmış olacaksınız!

Meseleyi böyle koymak, insanın önce iskeletinin meydana geldiğini, sonra bu iskeletin ete büründüğünü iddia etmeğe benziyor. Nasıl iskelet ve et birlikte oluşarak insanı meydana getiriyorsa antiemperyalist mücadele ile sosyalist mücadele de («kapitalist olmayan yol» için mücadele de) birlikte oluşarak bağımsız Türkiye'yi meydana getirecektir. Bunun için **«Önce tam bağımsızlık»!** sloganını **«Ancak sosyalizmle tam bağımsızlık!»** şeklinde düzeltmemiz gerekir.

Ne var ki **«sosyalizm»** sözcüğü üzerinde durmak gerekir. Sözü geçen haftalık gazetenin de belirttiği gibi **«TİP programı, sosyalist bir program değildir, daha çok bir milli demokratik devrim programıdır.»** Nitekim TİP programının 64. sayfasında **«Türkiye için kurtuluş, kapitalist olmayan bir kalkınma yoluna girmektir.»**, 65. sayfasında **«Politik demokrasiye ekonomik ve sosyal bir öz kazandırarak daha ileri bir toplum düzenine demokratik yoldan geçiş şartlarını hazırlamak»**, 101. sayfada **«Türkiye İşçi Partisi, Türkiye'nin ekonomik hayatının, uzunca bir süre karma bir ekonomi çerçevesi içinde yürütülmesi zorunluluğunu kabul eder.»** denmektedir. Ve 166 sayfalık TİP programında bir defa bile «sosyalizm» sözcüğü geçmemektedir. Programın böyle oluşu, TİP'in bilinçli bir sosyalist örgüt oluşunun Türkiye gerçeklerini doğru olarak deeğrlendirişinin en açık işaretidir. Çünkü TİP programı, **«kapitalist olmayan yol»** aşamasından geçilerek sosyalizme varılacağının bilincindedir. (Ne var ki TİP yöneticileri, parlamentoya girdikten sonra, «kapitalist olmayan yol» ilkesini bir yana bırakmışlar, sadece «sosyalizm»in sözünü eder olmuşlardır.)

«Kapitalist olmayan yol», sosyalizm demek değildir. Bu «yol» un görevleri demokratik görevlerdir. Ne var ki Türkiye gibi bir ülkede sosyalist bir örgütten başkası gerçekleştiremez bu görevleri. Ancak siyasi iktidarı elinde tutan sosyalist bir örgüt ekonomik bağımsızlığı sağlayabilir ve böylece antiemperyalist mücadeleyi duygusal plandan çıkarıp ekonomik bir temele oturtabilir. Bunu CHP'nin ortanın soluna bağlamak boş bir hayaldir. Çünkü ortanın solu, hiç bir zaman, milli demokratik devrimi, yani (kapitalist olmayan yolu) gerçekleştiremez. Buna CHP'nin sınıfi yapısı engeldir. Ve ortanın solunun zaten böyle bir iddiası da yoktur.

Türkiye'de antiemperyalist mücadele sosyalizmden («kapitalist olmayan yol» aşamasından) ayrılamaz. TİP programının 14. sayfasında belirtildiği gibi, **«İşçi sınıfı, toplumcu aydınlar, ırgatlar, topraksız ve az topraklı köylüler, zanaatkârlar, küçük esnaf, aylıklı ve ücretliler, dar gelirli serbest meslek sahipleri»**, sosyalist bir örgüt içinde, bu tarihi görevi yerine getirmekle yükümlüdürler.

Ne var ki **«İkinci milli kurtuluş mücadelemiz sosyalist teorinin ışığında ve sosyalist Türkiye İşçi Partisi'nin demokratik öncülüğünde yürütülecektir.»** demek yetmez. Bu işler, parti içi kararlarla yürümez. Antiemperyalist milli cephe meseleleri üzerinde Güney Amerikalı sosyalistlerin katıldıkları bir açık oturumda dendiği gibi: **«İşçi sınıfının tek cephenin yönetimini öteki sınıflara bırakamayacağı aşikârdır; ama bu gerçekten anlaşılması gereken bundan ibaret değildir, çünkü bu üstünlük ancak bir mücadele içinde kazanılır. Mücadele içinde kazanılan bu otoritenin köylülük, küçük burjuvazi, aydınlar tarafından tanınması gerekir.»**

Antiemperyalist mücadeleye **«kesin öncelik tanımak»**, bu mücadeleyi sosyalizmden ayırmak istemek, gerçekte, TİP'in gelişmesini, emekçi kitlelerin TİP içinde örgütlenerek bilinçlenmesini önlemek istemektir. Çünkü, yukarıda sözünü ettiğim açık oturumda da dendiği gibi, **«Mücadeleci bir tek cephe, temeldeki yığınların hareketleri boyunca, geniş halk yığınlarının somut politik, ekonomik ve sosyal hak savaşları için giriştikleri mücadele süreci içinde yaratılır.»** Nitekim TİP lideri de, haklı olarak, şöyle demektedir: **«Bu mücadele (MİLLİ KURTULUŞ MÜCADELESİ) esnasında emekçi halk kütleleri sosyalizm için, köklü dönüşümler için de mücadele ettiklerini bileceklerdir. (...) Sosyalist partisi milli kurtuluş mücadelesi esnasında emekçileri sosyalizm için eğitmeğe, uyarmağa, örgütlenmeğe devam edecektir.»**

TİP'in stratejisi bizim de katıldığımız bir stratejidir. Ne var ki TİP'in başarıya ulaşması, bu stratejinin gerektirdiği taktikleri uygulayabilmesine ve işçi, köylü ve sosyalist aydınlar ittifakını gerçekleştirmesine, şehir orta tabakalarını ardından sürüklemesine bağlıdır.

«Zor iş!» diyecekler çıkacak, biliyorum. Ama kim söylemiş sosyalizmin kolay bir şey olduğunu!

SOSYALİZM FELLAHA NE GETİRMİŞ?

AZİZ NESİN

● Kahire sokaklarında Türk Ticaret Odası var; Türk adına bundan daha ağır aşağılama olamaz... Ticaret Odası Türkiye'de solcuların peşine düşeceğine kendi altını üstünü biraz toparlasa ya...

Bana öyle geldi ki, bu gidişimde olduğu gibi sekiz gün değil, sekiz hafta dolaşsam Kahire sokaklarında, şaşkınlığım hiç geçmiyecek. İnsanlar, kadınlar, çocuklar, dar sokaklar, geniş caddeler, satıcılar, herşey, herşey ilgimi, merakımı çekiyordu. Pazaryerlerini müze gezer gibi gezdim. Taze hurma satıcıları, hiç bilmediğim sebzeler, görmediğim meyvalar... Kafes içinde güvercinler, tavşanlar... Alıcısı gelince, hemen orda koparıveriyorlar güvercinin başını.

Korkunç karşıtlığı görmek için, başınızı çevirmeniz gerekmiyor, sağ gözünüzle gördüğünüzle sol gözünüzle gördüğünüz arasında büyük ayrım var: yoklukla varlık, yoksullukla bolluk... Dükkânlarda, mağazalarda levhalar: **«İnnafetahnaleke fethan mübinaaa»**, besmele, dualar ve Tanrı'nın başka sıfatları...

Taksi çok bol, İstanbul'dakinden bile çok. Hepsi bir biçim, bir boy, bir renkte; siyah, arka çamurluklar beyaz... Hepsinde **«ücret-ül-Kahire»** yazılı, ama **«ücret» «ügret»** diye okunuyor. Çünkü, Arapçanın en güzelinin konuşulduğu Kahire'de Arapça **«cim»** yani **«c»** harfini, **«g»** sesiyle okuyorlar. Taksi öyle bol ki, şoförler yoldan müşteri çevirmeye çalışıyorlar durmadan... Taksilerin içinde **«Tevekkeltü ala-llah»** ya da başka yazılar olan levhalar asılı. Bazı taksilerin arkasında **«Maşallah»** yazılı. Bizdeki **«Park yapmak yasak»** yerine **«Memnu-il-intizar»** yazılı levhaları gördünüz mü, anlayınız ki, arabaların durması yasaklanan bu yerde, bizdeki gibi, arabalar doludur. Evet, hepsi bizdeki gibi... Yine de herşey beni niçin şaşırtıyor böylesine?

Vicdan azabı

İstanbul'da ailesini geçindirebilecek kadar kazanan bir insan bile, vicdanı varsa, bu kentin yoksullarını düşündükçe vicdan azabı çeker. Ama Kahire'de bu vicdan azabı daha da büyür. Bana öyle geldi ki, aynı kazançta, aynı durumda olan bir insanın, Kahire'de duyacağı vicdan azabı, İstanbul'da duyacağından daha büyüktür.

Nil kıyısında oturmuş, küçücük Arap çocuklarının serçe avlayışlarını seyrederken, işte bu vicdan azabını düşünüp duruyordum.

İlkin onu, yangözle baktığım için, kedi sanmıştım. İri bir kediden büyükçe bir çocuktu; yalınayak, bir deri bir kemik... Kirli, bol entarisi, çocuğu daha zayıf gösteriyor. Yerde dört ayak olmuş sürüne sürüne ağaca yaklaştı, sapanını gerdi, sapandan taş değil de kendisi fırlayacakmış gibi sıçradı. Arkadan onun gibi, dört çocuk daha, ellerinde sapanlarla geldiler. Ağaçlardaki serçelere taş ata ata gittiler. Bu kuş avcılığı, çocuk yaramazlığı, çocuk oyunu değil... Bütün gün avlanabilen serçeler, evin yiyeceği olacak.

Türkün milli yemeği, bulgur pilâvı, kuru fasulye... Mısır Arabının milli yemeği, Ful'dür. Ful, bakla ezmesi... Ekmeğin içine ful konur; bu bir öğünlük yemektir ve bir kuruştur. (Bizim paramızla yirmi kuruş.) Gezginci sokak satıcılarının sattığı bir kuruşluk ful, bütün bir günün besini de olabilir.

Arap sosyalizminin Mısırlıya getirdiği nedir? Bunu sonra anlatacağım. Şimdi şunu söyliyeyim; bir işçi en az yirmibeş kuruş (bizim paramızla beş lira) gündelik alır. Sosyalizimden önceki Mısır'a göre bu, büyük paradır, ama aynı zamanda, bir kuruşluk ful'le bir öğün karın doyurmanın nedenini de anlatır.

Nasıl soymuşlar?

Arap Sosyalizminin Mısırlıya ne getirdiğini anlayabilmek için, sosyalizmden önce Fellah'ın **«Mısır köylüsü»** nasıl soyulduğunu bilmek gerekir. Türk köylüsü de yüzyıllardanberi soyulmuştur. Ama fellah'ın soyulup sömürülmesi öyle değil... Fellah'ı soymuşlar çırçıplak etmişler. Yetmemiş, derisini; yetmemiş, kanını, iliğini sömürüp bizdeki çiroz gibi kurutmuşlar. Türk köylüsünü bu oranda soyup sömüremezlerdi. Çünkü, o Türk köylüsü, Osmanlılığın üstünde durduğu **«saray - sarıklılar - yönetmenler»** üçlüsü uğruna, kanını döküp gazi, canını verip şehit olmak için savaşa gönderilecekti. Sırası gelince **«Haydi aslanım! Savaşa!»** deyip sırtını sıvazlıyacaklardı. **«Haydi aslanım!»** denilenin düşmana aslanca kükremesi için, fellah kadar soyulup sömürülmemesi gerekir. Türk köylüsü, verdiğini toptan vermiş, efendilerine olmayan borcunu kanıyla, canıyla ödemiş.

Bizde ve Mısır'da sömürülme oranını somut olarak anlamak için şöyle bir örnek verelim. Türkiye'nin en zengin beş adamını sayınız. Aşağıyukarı hepimizin bildiği adlardır bunlar. Bunlardan birinin evine gidelim, yaşayışına bakalım. Onların evleri de, yaşayışları da iyidir, ama bizi öylesine ağzımızı bir karış açtırıp **«Vay anasını!»** dedirtecek ölçüde değildir. Çok zengindirler, milyonerdirler. Ama ortahalli insanımızla, bunların yaşayışı arasında, öyle çoook büyük, insanı apıştıracak ayrım yoktur.

Bir de gelin Kahire'ye, Allah Allah... Nil boyu iki kıyı silme saray dolu, evet, saray bunlar. Ölçü, İngiliz lirasıdır. Girersiniz bu saray gibi evlere, sayarlar size: Bu merdivenler, bilmem kaçyüz İngiliz lirası... Şu mermer sütunlar, bilmem kaç bin İngiliz lirası... Sağa bakarsınız: vay anasını... sola bakarsınız: vay anasını... Bakmazsınız: vay anasını...

Bilmem anlatabildim mi? Fellah'ı sömürüp soyarken onu adam yerine koymamışlar. Türk koöylüsünü sömürüp soyarken de, adam yerine koymak zorundaydılar ki, savaşta kanını, canını versin... Fellah için böyle bişey sözkonusu değil.

Arap sosyalizmi, Mısır fellahına herşeyden önce haysiyet getirmiş, insan olma haysiyeti. Soymadan soymaya bu saraylarda oturup, kalan günlerini Avrupalarda, şurda burda geçirenlerin bin feddan, beşbin feddan, onbin, yüzbin feddan Nil kıyısında toprakları var. toprakları dağıttı mı, dağıtmadı mı... (Bir feddan, dört dönümden biraz, bir çeyrek dönüm fazladır.) Nil kıyısındaki bu bitkel topraklar, yılda üç-dört kez ürün verir. Yani, onbin feddan, dörtle çarp, bizdeki bereketli doksan bin dönüm toprak eder. Arap Sosyalizmi, işte bu toprakları almış, fellaha dağıtmış. Her fellaha dört feddan, beş feddan... Fellah, ebesiyle bebesiyle, ailenin tümüyle dalmış bereketli toprağa ki, nasıl bir dalma, iki eli yirmi el olmuş; sabahın köründen akşamın körüne... Kuşaklar boyunca sömürülüp soyulan fellah, tarihinde ilk kez, eline yılda üçyüz, dörtyüz, beşyüz mısır lirası alıyor. İşte, fellaha haysiyet gelmiş, kendi toprağında kendisi çalışıp, kendisi kazanıyor.

Dönüşü yok

Güzel güzel Mısır'ı anlatıp dururken, birden Macaristan'a neden atladım diye şaşmayın.

1956'da Macar ayaklanmasında, yönetimin çok yanlışları olduğu sonradan anlaşılmıştır. En çok Macar köylüsü ezilmiş çünkü... Hangi Macar köylüsü? Büyük toprak sahiplerinden toprakları alınıp kendilerine dağıtılan köylü. Gelip tarlasına bakarlarmış. **«Sen bu yıl tarladan şu kadar ürün vergi ödeye-**

Mısır'da sosyalizm fellahı toprak sahibi yapmıştır.

Assuan Barajı yapıldıktan sonra Nil, Mısır'a hayat kazandırmış, tarımsal ve sınai üretimde artış sağlamıştır.

ceksin!» derlermiş. Biyandan da baskı var. Öyle ki, Macar köylüsü, vergisini ödeyebilmek için, pazardan ürün satın alır da devlete verirmiş.

«Hür Avrupa Radyosu» denilen kapitalist yaygarası da, Macarları ayaklanmaları için durmadan kışkırtıyor. Durumu biliyor ya, en çok da köylüler üstüne işliyor propaganda... Sonunda Macar ayaklanması patlar. Devrimden sonra ellerinden toprakları alınmış olan eski Macar toprak ağalarına gün doğar. Onlar ki, tarım ülkesi olan Macaristan'da Avrupa'nın en büyük toprak ağaları. Devrimden sonra kaçtıkları ülkelerden, hemeen arabalarına atlayıp Macaristan'a, çiftliklerine dönerler. Eh, canları yanmış köylüler de ayaklanmayı destekledikIerine göre... gelip yerleşecekler çiftliklerine. Ve fabrika sahipleri de döner Macaristan'a. Sonra ne olur, bilir misiniz? Kazmayı küreği kapan köylü, tarlaların sınırına durur, arabadaki eski toprak ağasına **«Adımını atarsan, parçalarım...»** der. İşçi de öyle. Çekici, levyeyi, dişliyi kapan fabrika önüne durur. Arabasıyla önlerine gelen eski fabrikatöre **«Adımını atarsan, leşini sereriz»** derler.

Bu aynen böyle olmuştur Macaristan'da. Bikez verdin mi köylüye toprağı, bir daha kimse geriye alamaz onu; canını alırsın, toprağını alamazsın.

Dönelim Mısır'a. Başka bir yazımda anlatacağım; başarılarını sayıp döktüğüm Mısır'ın bugün birçok ekonomik zorlukları, bunalımları vardır. Mısır'ın bu durumuna bakıp bazıları şöyle diyorlar: **«Mısır, bu çıkmazdan kurtulmak için, ya sağa, ya da daha sola gitmek zorundadır.»**

Mısır ekonomik zorluklarını nasıl yener, onu kendisi bilir. Ama sağa mı, gidemez. Orası kapalı. Bikez fellaha Artık tamam... İşte Macaristan örneği. Bu yolun dönüşü yoktur. Fellah toprağının üzerine tüm varıyla yapışmış. Onu oradan hiç bir güç sökemez artık. Sağa gitmenin anlamı, fellahı toprağından sökmek demektir ki, olamaz... Demek, Mısır'a sağ yol kapalı... Açık olsa da, dayanamaz, çok kısa sürer, sonra birden daha hızla atılır ileri...

Büyük yapılar

Kahire'de koca koca yapılar göreceksiniz. Bunların hepsi de eskiden kalma değil. Şu dev modern yapılar, sosyalizmden sonra yapılmış. Peki, nasıl olmuş? Parayı endüstriye yatıracaklarına gayrimenkullere mi yatırmışlar akılsızlık edip? Bakınız, şöyle olmuş:

Arap sosyalizmi, parasını ödeyip zenginlerin elinden topraklarını alınca, onlara şöyle demiş: **«İşte bol paranız var. Aman bu paraları endüstriye yatırın ki, Mısır kalkınsın... Parasını endüstriye yatırandan vergi de alınmayacak...»**

Hayır, Mısırlı kapitaliste öyle denilmemiş. **«Paraları alın... aldın... Paranın en güvenli yatırımı gayrimenkuller üzerine olur. Endüstri yatırımının rizikoları, batması, iflâsı vardır. Yatır paraları yapılara, en kısa zamanda kirayla sermayeni amorti edersin...»**

Kapitalistler dayanmışlar yapılara... Dev dev yapılar yükselmiş Kahire'de, modern iş hanları, apartımanlar. Han bu, apartıman bu... Ne batar, ne kokar, ne çürür...

Kapitalistin Mısır'da parasını yapılara yatırması salt çıkarcılığından değil. Bunun bir önemli nedeni de, Mısır'da endüstrinin geleneği yok ki, kapitalist parasını endüstriye yatırsın. Endüstrinin geleneği yok, endüstri ürününün pazarı yok, ham maddesi yok... Dünyanın ve tarihin en ötlek nesnesi olan sermaye, korkusundan koca yapıların duvarları arkasına gizlenip kendini korumaya kalkmış ama, öyle yağma yok... Bakmışlar ki Arap Sosyalistleri, eline para verdikleri han, apartıman dikiyor... Yaa, öyle mi, tüm yapıları, konutları millileştirmişler. Sanki sosyalistler, Kahire modernelşsin diye bir düzen kurmuşlar gibi... Ama düzen değil, başka yolu yok. Arada, Kahire, olduğundan daha modern bir kent olmuş. Öyleyse endüstriyi de devlet kuracak.

Mısır insanı

Yine Kahire sokaklarındayız. İnsanlara bakıyoruz. At, eşek arabaları üstündeki sürücülere bakıyoruz. Duvar dibinde bükülmüş insanlara... Dükkânında oturanlara, bağdaş kuranlara... İşte, duran çöp arabasının gölgesine uzanmış biri... Hepsinde bir eziklik, bitiklik, kendi üstüne kıvrıklık... Elbet hepsi böyle değil, ama insan görüntüsünün çoğu işte bu... Sanki dayak yemişler gibi... Sanki, belkemikleri, omurilikleri yok da, bedenleri kendi üstlerine kıvrılmış... Elleri, kolları taşınmaz bir yorgun ağırlık gibi sarkmış... Arabayı süren böyle, yürüyen böyle, oturan böyle... Sanki bunlar, fıravunun ehramına taş taşıyan kölelerden biridir de, kırbaçtan kurtulup şöyle çöküvermişler birazcık... İşte, Mısır'da sosyalizmin bu insan potansiyeli üstüne kurulmakta olduğunu bilmeliyiz. Mısır'da sosyalizmin elbet çok zorlukları var; ama bana öyle geliyor ki, en büyük zorluğu, işte bu birikim, bu potansiyel...

Şu anlatışımla size kapkara bir görüntü çizdim. Oysa gerçek, ne tam budur, ne de tam bu değildir. Gözleri yuvalarında fıldır fıldır dönen arabı, yolda yürüyor mu, yoksa çölde ceylan mı koşuyor diye sizi şaşırtan arabı, on tonluk kamyonun direksiyonunu, sanki dünyanın ekvator dairesini kavramış gibi tutan arap şoförü de bu hesaba katmak gerekiyor. Kaldığım otelin iki görevlisiyle, ayrı zamanlarda yolda yürümem gerekti. Yanlarında yürümek için değil, arkalarından yetişmem için koşmam gerekiyordu.

Yapılarındaki, yaşayışlarındaki o büyük karşıtlık, insan karakterlerinde de görülüyor.

Yaratıcılıktaki başarıları nedir, bilemiyorum. Ama, önlerinde bir örnek olursa, taklitteki başarılarını Kahire'de konuştuğum yabancılar büyük hayranlıkla anlatıyorlardı. Mısırlı, Süveyş kanalını işletemez, demişlerdi. İşletmenin başarılısını gösterdiler kanalda. Bir Türk söyledi. Nil'in kıyısında bir tünel gösterdi, altı ayda yapıp çıkmışlar. **«İnanılır gibi değil, şaştım kaldım»** diyordu. Bir başkası da, işçilerin demir yapı iskelesi kurmaktaki hızlarını, ustalık ve hünerlerini hayranlıkla anlattı.

Geziyoruz sokaklarda... İnsanların yüzlerine bakıyorum. Bir korku veriyor yüzleri bana, bakışları da öyle. İlk gece kaldığım otelde hele, otelin görevlisi arap, dövecekmiş gibi bakıyordu bana, yani bakışı bana öyle geliyordu. Sanki çok kavgacı, çok uzlaşmaz insanlarmış gibi... Dış görünüşüleriyle içleri arasında da karşıtlık var. Bu sert, kavgacıymış gibi görünüşleri altında, dünyanın az bulunur yumuşak, uysal insanları olduklarını anlamak için çok zaman istemiyor.

Kaldığım Atlas otelinin (otele **«funduk»** diyorlar) karşısında bir küçük turistik hediye dükkânı var. Orda iki kişi kavga ediyor. Bağırışıyorlar. Birbirlerini boğazlıyacaklar, bıçaklıyacaklar, öldüreceklermiş gibi... Bir zaman seyrettim, ben yoruldum onlara bakmaktan... İçeri girip çay içtim. Çıktım, hâlâ kavga ediyorlar. Kavgacılardan biri, entarisinin eteklerini savurarak gidiyor dört-beş adım, sonra gitmekten cayıp dönüyor yeniden kavgaya... Odama çıktım, tıraş oldum. Baktım, hâlâ kavga ediyorlar... Kavga yalnız lafla oluyor. Bizde, bizim insanımız, bu kadar uzun kavgada kaç kişi yaralanmak, ölmek gerekir... Başkalarına sordum; bunların kavgası işte böyle ağız dalaşıymış. Sonra da birlikte kahve içerlermiş çoğun.

Sokaktayız... İşte, Kahire'nin en büyük alanı **«Meydan-üt-tahrir»** yani Hürriyet Meydanı. Bizim **«Hürriyet»** dediğimize, onlar **«tahrir»** diyor. Hürriyet Meydanı'nın en gözalıcı yerine, gelmiş, lök gibi oturmuş Hilton Oteli.

Bir meydana geldim. Meydanın ortasında İsmail Kâmil Paşa (1878-1908)nın heykeli... Karşıda, bir dükkânın vitrininde Türk bayrağı görüyorum. Yürüdüm oraya. Üstünde **«Türk Ticaret Odası»** yazılı bir tabela... Rezalet... Kepazelik... Bu nasıl Türk Ticaret Odası? Kahire'de, Türk adına bundan daha ağır aşağılama olabilir mi? Yahu, bu Ticaret Odası'mıdır, hangi Oda'dır o, durmadan Türkiye'de solcularla mücadele için çalışır, üniversitelere akıl verir? Ben böyle pis yer çok az görmüşümdür. Kapısı kapalı olduğu için camdan bakıyorum. İçerde, toz, kir, pas içinde kırık dökük, darmadağınık bişeyler... Yerde çini tabak kırıkları... Duvarda, tozlu yaprak tütünler. Bir Türk bayrağı iğnelemişler, toz içinde, bayrağın alı sararmış mı, bozarmış mı, solmuş, rengini yitirmiş. Orda burda bezler mezler... Bisürü tıngırtı.

Yani bu Türk Ticaret Odası, tam realist propaganda yapıyor. Araplara **«Bakın, görün işte, bizim ticaretimiz bu pis durumdadır»** mı demek istiyor? Ne hakları var Türk adını böyle aşağılamaya?

Kimdir burda Türk Ticaret Odası'nın mümessili, diye sordum. Bir tabela daha gösterdiler: Anadolu Ajansı... Aynı zamanda bu adam her kim ise, Anadolu Ajansı'nın da temsilcisiymiş. Yahu, bu Ticaret Odası, Türkiye'de solcuları toparlamaya kalkacağına önce kendi altını üstünü toparlasa da adam gibi çıksa ya ortaya...

Kahire elçimize, anlattım bu durumu.

Bir köşedeki dükkânda, **«Hacı Bekir»** tabelası görünce, sevinerek oraya yöneldim. Vah vah... İşte o kadar, vah vah, derim, gerisini anlayın...

Bazı Fransız gazetelerinde, kadınlarla erkekleri tanıştırma bürolarının ilânları vardır. Bizim dilimizde buna ne denildiğini herkes bilir. İşte o bildiğiniz işin Avrupalıcasıdır bu. O bürolar bile ilânlarında, elli, altmış, seksen yıllık müessese olduklarını ilân ederek, insanlara güven vermeye çalışırlar. İşte burjuvalık budur. Ticarette durmuşluk, oturmuşluk, müesseselik... Bizde, elli altmış yıllık kac müessese gösterebilirsiniz ticarette... Bir Hacı Bekir vardır; sanki savunmak bana düşmüş gibi herkese onu örnek gösteririm...

Duydum ki, Hacı Bekir müessesesinin, Kahire'deki bu yerle ilişkisi kalmamış, ama firmasının adını satmışmış... Hacı Bekir'in Kahire'de aleyhine böylece propaganda yapıldığını bildireyim. İster sosyalist olun, ister olmayın, Türk olarak insanın ayıbına, ağırına gidiyor. Bitek işimiz dışarda düzgün olsun da utanmıyalım.

Siz şu benim acıklı durumuma bakınız, bir sosyalist olarak, ama Türk olduğum için, özel teşebbüsü savunmak da bana düşüyor. Hey gidi kıçı kırık özel teşebbüs, hey gidi Türk Ticaret Odası...

(Devamı var)

AMERİKA'YI KURTARINIZ

“Dost gibi geldiniz, bir ihanet hançeri olarak yüreğimize girdiniz. Türkiye'de uşaklar, kompradorlar yarattınız. Sizden ve sizin içerdeki uşaklarınızdan yurdumuzu kurtarmak için hazırlanıyoruz. Savaşımız, bütün yiğit, imanlı insanların savaşı kadar kutsal, güzel, verimli ve muzaffer olacaktır. Zafere ulaştığımız gün çektiğimiz bütün acıları unutacağız. Ama, kuşaklar boyunca Amerika'yı andığımız zaman, içimizde bir acı, bir kurkulma, belki biraz da tiksinti olacak!”

AMERİKAN YAZARLARINA AÇIK MEKTUP

YAŞAR KEMAL

YAZARLAR yürekleri ve kafalarıyla, kendi kişisel çıkarlarını düşünmeksizin yurtlarına bağlıdırlar. Yazarlar sevginin, dostluğun adamıdırlar. Yurtlarının insanlarını, dünyanın insanlarını severler. Sevgi ve dostluk birinci özellikleridir. İşte size bu sebepten yazıyorum.

Benim memleketim yeryüzünün en geride kalmış on memleketinden birisidir. Bunun size yazabiliyorsam kahrolarak, acıların ve utançların en büyüğü içinde yazıyorum. Çağımızda insanoğlunun nerelere kadar vardığını bilen bir yazar için yurdunun bu yürekler acısı halini bilmesi, görmesi ölümden de beter.

Benim yurdumun insanlarının yüzde yetmişi hiç okur yazar değil. Halkımın yüzde doksanı yarı aç yarı tok. Şeker var ya şeker, benim halkımın çoğunluğu bir topak şekerden bile mahrum. Doğru dürüst bir lokma ekmekten bile..

Koca kış aylarında çok Türk köylüsü yakacak bulamaz, bulanlar da o Anadolunun amansız kışına karşı tezek yakarlar. Sizler tezeği bilemezsiniz. Ne bileceksiniz. Tezek, kurultulmuş sığır mayısıdır. Ve ısıtma gücü çok düşüktür. Siz yirminci yüzyılda yaşıyorsunuz ve benim halkım on bin yıl öncesini yaşıyor. On bin yıl öncesini derken abartmıyorum. Bu gerçekten böyledir.

Benim yurdum parça bölüktür. Tam altmış bin parçaya ayrılmıştır. Bu altmış bin parçaya hiç bir medeni ihtiyaç götürülememiştir. Evleri var ama eve benzemez.

On Binlerin Dönüşünde Ksenofon Anadoluyu anlatırken şöyle der: «Evleri yerin altındaydı. Toprak merdivenlerle bu kovuklara iniliyordu. Bir tek pencereleri vardı, o da evlerin tepesinde. Bu toprak merdivenlerle yerin altına iniyordun.» Şimdi de binlerce köylümüz böyle, yer altında. Yer altında hayvanlarıyla birlikte çırılçıplak orada, yerin altında yaşıyorlar. Anadoluda birçok köylümüz yatak yastık bilmez. Bizde ağaçları yontup yastık yapan köyler var.

Halkımız ve bir avuç aydınımız, vatanseverlerimiz bu gerilikten, bu korkunç, bu iğrenç durumdan kurtulmanın çabasında.. Biliyoruz, bizim memleketimizin bu hali bizim olduğu kadar insanlığın da yüz karasıdır.

Büyük medeniyetlerin beşiği Anadoluda bir halk bu kadar kötü bir durumda yaşamamalıydı.

Biz bu utanç verici durumdan kurtulmanın savaşını verirken siz çıktınız karşımıza. Siz Amerikalılar. Sömürgeci Amerikan politikası. Dost gibi geldiniz, bir ihanet hançeri olarak yüreğimize girdiniz.

Türkiye'de uşaklar, kompradorlar yarattınız. Sizin bu uşaklarınız Türk halkı bulunduğu durumda kalsın, daha da kötü hallere düşsün diye ellerinden her geleni yapıyorlar. Türk halkının bu halde kalması sömürgecilere ve onların iç uşaklarına büyük sömürme imkânları veriyor.

Sömürgeciler ve kompradorları:

1 **Okul düşmanıdırlar. Çünkü bunlar Türk halkının yüzde yüz okumasını sağlayacak bizim en güzel eğitim düzenimizi, Köy Enstitülerini yok ettiler. Bir milletin toptan okuması sömürgeciliğin ve kompradorlarının ölümü olur.**

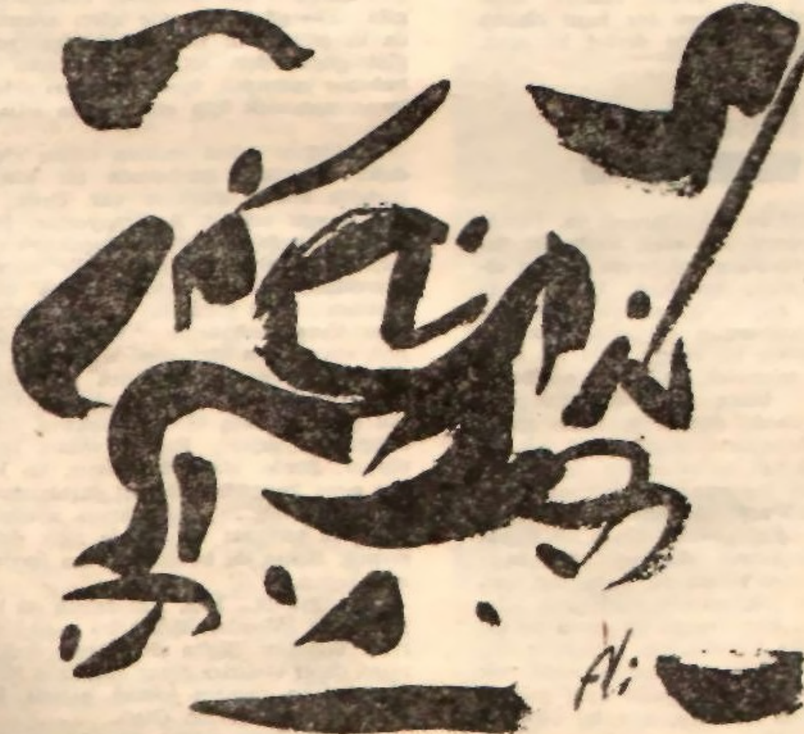
2 **Bunlar sanayi düşmanıdırlar. Türkiye'de yerli bir sanayinin kurulmasını istemiyorlar. Kompradorların içinde *elli, yüz, hattâ iki yüz* Amerika ve Avrupa firmasının Türkiye mümessilliğini yapanlar var. Türkiye'de sanayinin kurulması onların ölümü olur ve sömürgeciliğin bir kısmının bitimi olur.**

3 **Bunlar kültürümüzün düşmanı. Komprador, bilinçli olarak uşağı olduğu sömürgeci milletin kültürünün hayranı ve içinde yaşadığı milletin kültürünün düşmanıdır. Kültürümüzün ayakta kalması, millet bütünlüğünün ayakta kalması demektir. Bir milletin kültürü çürütülememişse onu sonuna kadar sömürmek mümkün değildir.**

4 **Toprağımız öldürülüyor. Türkiye'yi idare eden komprador düzeni, kapkaççı bir düzendir. Türkiye toprakları onlara kazandıkları kadar ve kazandıkları sürece vatandır. O gününe bakar. Milletin, vatanın yarınını düşünmez. Bu sömürgeci düzenin elinde ormanlarımız yok oldu. Önüne geçilmez bir toprak aşınmasıyla topraklarımız bitti. Komprador yöneticiler toprağımızın bu ölümü karşısında parmaklarını bile oynatmıyorlar. Üstelik toprağımızın ölmesi için ellerinden gelen her kötülüğü yapıyorlar.**

On beş yirmi yıl içinde otuz kırk milyonluk Türk halkı düpediz açtır. Bu bir bilimsel görüştür. Bu otuz kırk milyonluk açlar ordusunu da dışarıdan kimseler besleyemez. Dünyanın başına belâ olur bu açlar ordusu. Amerikan politikasının yarattığı ve desteklediği bu kompradorlar Türk halkının başında kaldıkça, toprağın yaşaması için hiç bir şey yapmayacak, aksine toprağın ölmesi için mümkün olanı yapacaktır. Toprağın öldürülmesi kompradorun günlük yaşamasını sağladığı için...

Topraklarımızı işgal ettiniz. Dost adı, müttefik adı altında. Otuz binden

Desen: ABİDİN DİNO

fazla askeriniz topraklarımızı işgal etti. Dev radarlarımız, yüzlerce, binlerce uçağı barındıran dev hava alanlarımız var Türkiye'de. Türkiye'deki hava alanlarımızdan birisinden kalkan U-2 uçağınız Sovyetler Birliği üstünde düşürüldü. Her şey gösterdi ki Türkiye'deki üsleriniz bir savunma için değil, saldırganlık içindir. Bizim halkımızı, üçüncü bir dünya savaşında, hiç sayı suyu yokken, bu savaşın çıkmasıyla hiç bir ilişiği olamazken ölüme mahkum ettiniz. Bilim adamları diyorlar ki, üçüncü dünya savaşı patladığı gün Türk toprakları üstünde yaşayan herkes, her canlı bir kaç saat içinde ölecektir.

Türk topraklarını onu topyekûn bir ölüme mahkum edercesine işgal ettiniz ama Türkiye'de Türk halkına karşı hiç de insanca davranmıyorsunuz. Onu aşağılıyor, küçümsüyorsunuz. Binlerce, onbinlerce kişiyi sokaklara dökecek kadar sokaklarda askerleriniz Türk kadınlarına saldırıyor. Askerleriniz boyuna Türk bayraklarını yırtıp ayakları altında çiğniyorlar. Adamlarınız habire insan eziyor. Türk mahkemelerinde bile yargılanmıyorlar. İkinci Dünya Savaşında siz Almanya'yı da işgal ettiniz. Ama onlara bize davrandığınız gibi davranmadınız. Daha insanca, daha dostça hareket ettiniz onlara karşı.

Biz sizden ve sizin içerdeki uşaklarımızdan, yukardan beri anlattığım korkunç durumundan yurdumuzu kurtarmak için hazırlanıyoruz. Sizin uşaklarınız şimdiden yazarları, vatanseverleri hapse atmağa başladı. Öğretmenlere, gençliğe baskılar arttıkça artıyor. Bu baskıların ne çeşit baskılar olduğunu ve gayri insaniliğini ben burada size anlatamam. Ne kadar anlatmağa çalışsam da siz anlayamazsınız. Bizler başka dünyaların adamlarıyız.

Bu durum böyle sürüp giderse Türk milleti erinde gecinde savaşa tutuşacak, erinde gecinde karşımıza bir Vietnam daha çıkacaktır. Bunu görüyor, buradan size, Amerikan milletinin gerçek temsilcilerine sesleniyorum: İkinci Vietnam'ın önüne geçmek için bizimle birlik olun. Başımızdaki belâyı görüyorsunuz, yurdumuz on bin yıl öncesini yaşıyor. Biz bu durumdan kurtulmak savaşındayken bir de Amerika çıkıyor karşımıza, alçak kompradorlarıyle.

Milletler hangi şartlar altında bulunurlarsa bulunsunlar, haysiyetlerini korumak için bir gün mutlaka savaşa atılırlar. Bu savaşta topyekun imha edileceklerini de bilseler. İnsanlar aşağılanmayı sonuna kadar kabul edemezler. Bu, insanın asliyetinde vardır.

Biz Amerikayla savaşsak da savaşmasakta bir gün bulunduğumuz bu kötü durumdan mutlaka mutlaka kurtulacağız. Çünkü bu topraklar Homerosların, Yunus Emrelerin, Koca Sinanların, Mustafa Kemallerin, Nazım Hikmetlerin toprağıdır. Gururlu, haysiyetli, kişiliği olan bir topraktır. Hürriyeti için savaşacaktır. Hiç şüpheniz olmasın.

Hitler İsrail soyunu aşağıladı. Altı milyonunu da öldürttü. Suç Hitler politikasının elbette. Ama İsrail oğulları hiç bir zaman Alman milletini de bağışlamayacak. İsrail oğulları içlerindeki büyük acılarıyla Alman milletine sonuna kadar kırgın kalacaklardır. Kıyamete kadar her İsrail oğlu Alman milletini andıkça içindeki onulmaz acı depreşecektir.

Bize de bu kötülüğü Amerikan milleti değil, Johnson politikası yapıyor. Biliyoruz. Öfkemiz Amerikan milletine değil, Johnson politikasınadır. Ama ister istemez Türk milleti de Amerikan milletine düşman kesiliyor.

Hepimiz biliriz ki, dünyamız için zararlı olan milletlerin biribirine düşmanlığıdır. Kişilerin, politikaların, rejimlerin birbirine düşmanlığı gelip geçicidir. Milletlerin biribirlerine düşmanlığıdır ki, işte korkunç olan, onulmaz olan odur.

Benim milletim sizin milletinize düşman oluyor.

Biz bu insanlığa yakışmaz, aşağılanan durumumuzdan kurtulacağız. Savaşımız bütün yiğit, imanlı insanların savaşı kadar kutsal, güzel, verimli ve muzaffer olacaktır. Biz zafere ulaştığımız gün çektiğimiz bütün acıları unutacağız. Ama, kuşaklar boyunca Amerikayı andığımız zaman, tıpkı İsrail oğulları gibi, içimizde bir acı, bir burkulma, belki biraz da tiksinti olacak. Bunun içindir ki, size sesleniyorum. Bu seslenmemle sizi Türk halkını kurtarmağa çağırmıyorum. Gene tekrar ediyim biz, kendi işimizi kendimiz göreceğiz. Siz, düştüğü bu kötü, insanlığa yakışmaz durumdan, milletlerin iç işlerine karışmasından, halkların tiksintisinden, **siz Amerika'yı kurtarınız.**

Sizin yapacağınız kurtuluş savaşının, bizim şimdi yapmakta olduğumuz savaştan hiç farkı olmayacak.

Sevgi ve dostlukla.

DÜNYADA YEDİ GÜN

MAO'DAN SONRA NE OLACAK?

"Temel Prensip her şeyden önce partinin çıkarıdır. Partili hiçbir zaman kendi kişisel amaçlarını değil, sadece partiyi ve onun çıkarlarını düşünmek zorundadır."
LİU ŞAO Şİ

İÇİNDE bulunduğumuz ayın ilk günlerinden itibaren Çin'de genellikle **"Kültür Devrimi"** diye adlandırılan **"Büyük Uygarlık Devrimi"**, Kızıl Muhafızların saldırılarını birdenbire partiye, fabrikalara, Liu Şao ve Çu En Lay gibi yüksek mevkilerdeki devlet adamlarına *yöneltmeleri* üzerine yepyeni ve kritik bir safhaya girmiştir.

Kıt'a Çin'inde olup bitenleri, bir yandan son derece karmaşık olması, bir yandan da haber alma *güçlükleri* dolayısıyla sağlıklı bir biçimde yorumlamak zordur. Ne var ki, dünyanın en önde gelen Çin meseleleri uzmanları bir noktada birleşmektedirler:

Çin Halk Cumhuriyeti'nde Mao - Lin Piao Grupu ile Sovyetler Birliği ve Sosyalist Dünya ile normal ilişiklere dönülmesini isteyen Devlet Başkanı Liu Şao Şi'nin temsil ettiği grup arasındaki iktidar savaşı son merhalesine ulaşmıştır. Kızıl Muhafız'ların şimdiye kadar yaptıkları - kutsal yerlerin tahribi, aydınların kendi kendilerini suçlamağa zorlaması, saldırgan afiş kampanyaları, dev gösteriler - *sadece perdenin açılışı*, gerçek mücadelelerin başlangıcı olmaktan öteye gidememiştir.

Perde açıldıktan sonra asıl oyun, Mao'nun rakiplerini bizzat suçlamasıyla başlamıştır. Bu suçlamada Mao, Büyük Uygarlık Devrimini, kendisini işbaşından uzaklaştırarak Çin'i Sovyet evizyonizmine yöneltmek isteyen parti içindeki rakiplerini durdurmak amacıyla ortaya attığını ileri sürüyordu.

Gerçekten de, en önde gelen üç Çin Gazetesi ve 3 Ocak'tan itibaren de iki saatlik özel yayınlarıyla Pekin Radyosu, Mao'nun rakiplerine karşı bombar*dımana girişmişlerdir.*

Gazetelerle Pekin Radyosu'nun söylediklerine bakılırsa, Mao'yu işbaşından uzaklaştırmayı hedef tutan komplo 1966 yılı başlarında *monte edil*mişti. Mao o sıralarda yönetimden uzaktaydı. Sağlık durumunun bozuk olduğu ileri sürülüyordu. Oysa, bunun nedeni bambaşkaydı: Mao'nun büyük umutlarla tarımı kalkındırmak için ortaya attığı **"halk komünleri"** deneyi, tam bir başarısızlıkla sona ermişti. Mao, böylece, devlet yönetimini eski silâh ve okul arkadaşı Devlet Başkanı Liu Şao Şi ile Hükümet Başkanı Çu En Lay'a bırakmak zorunda kalmıştı. Ama yaşlı lider yönetimden uzak olmasına rağmen, arada bir varlığını duyurmayı da ihmal etmiyordu. Örneğin, 1964 başlarında **"Nöbet devri geldi. Gençler iş başına gelmelidir"** diyerek sesini duyurmuştu. Yönetimi yakından kontrol eden Mao'nun ilk şüpheleri Pekin Belediye Başkanı Peng Sen'in üstünde toplanmıştı. Olay 1964 içinde patlak verdi. Mao bugünkü **Kültür Devrimi**'*nin müsveddesi* sayılabilecek bir **"Halkın Sosyalist Eğitimi"** programı hazırlamıştı. Peng Sen bu eğitim programına şiddetle karşı koymuş, parti içinde önemli sayıda unsuru da saflarına almıştı. Mao bu davranışı hazmedememiş, partiden derhal Peng Sen'in iş başından uzaklaştırılmasını istemiş, ama başarı sağlayamamıştı. Mao'nun bugün açıkladığına göre, **"bu başarısızlığının"** nedeni Devlet Başkanı Şao Şi'nin Peng Sen'i tutmuş olmasıydı.

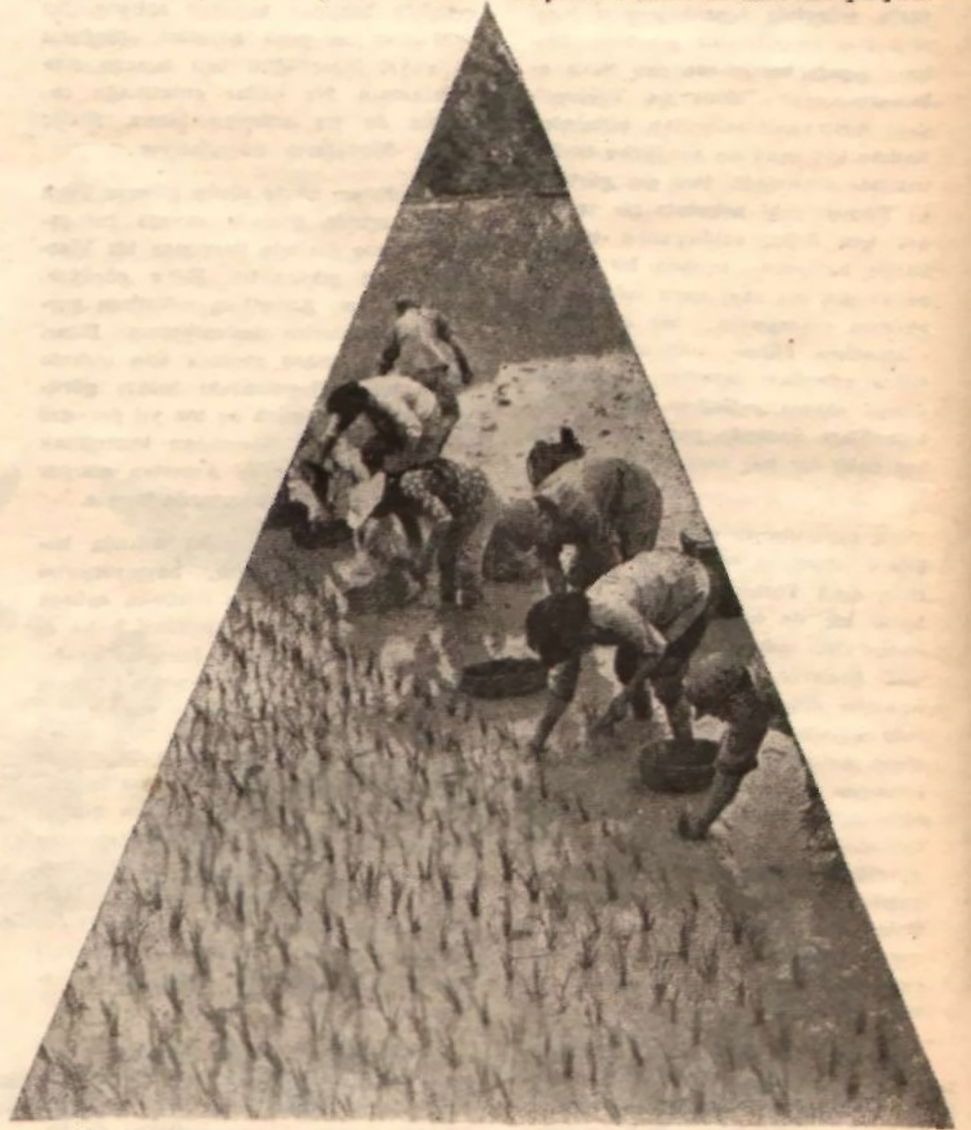
Beyaz terör

Ama, Mao, Mao Çe Tung'a göre asıl komplo, 1966 ilkbaharında monte edilmiş, *partinin sorumlu bir takım unsur*ları, kendisinin yokluğundan yararlanarak partiyi **"anti-marxist, tutucu, kapitalist bir yöne"** yöneltmeğe yeltenmişlerdi. Gazeteler ve Pekin Radyosu tarafından ortaya atılan bu suçlamada, o sıralarda partinin propaganda direktör yardımcısı Su Yang'ın adını ileri sürüyorlardı. İşte Mao tam bu sırada inzivayı bırakmış, **"burjuva ve kapitalist akımı"** ezmek için yönetime tekrar **"el koymuş"** rakiplerini silip süpürmek amacıyla da **"Kültür Devrimi"**'ni, bir süre sonra da onun şaşmaz uygulayıcıları **"Kızıl Muhafızlar"** hareketini orta*ya atmıştı. 1966 Haziran'ından itibaren* Mao, 1964'ün rövanşını almış, Pekin Belediye Başkanı Peng Sen'i işbaşından uzaklaştırmayı başarmıştır.

Bu olay, Kızıl Muhafızların, üniversiteler, okullar ve köylerde büyük gösterilere başlamalarının işareti oldu. Mao, böylece, bir yandan rakiplerini temizleme hareketine başlarken, öbür yandan **"kendisini putlaştırmak"** için boy boy resimlerini çektiriyor, düşüncesinin halka iyice yayılması için gerekli her yola başvuruyordu. Çok geçmeden, Kültür Devrimi'nin şimşekleri, Mao'nun direktiflerini **"kulak arkasına"** atan propaganda direktör yardımcısı Su Yang'ın üstüne yağmağa başlamıştı. Su Yang, **"Mao inzivada iken siyahı beyaz olarak göstermek, ihtilâlcilere saldırmak, kendisi gibi düşünmeyenleri ezmek ve Beyaz Terör Devri yaratmakla"** suçlanıyordu. Nitekim derhal işinden atılarak tutuklanmakta gecikmedi. Bunu, Komünist Partisi Güney Batı Çin Birinci Sekreteri Li San Suan'ın azli izledi. Ama, asıl *önemli olaylar, bir süre sonra* Pekin'de cereyan edecekti. Gerçekten de, Kültür Devrimi artık dişlerini göstermeğe başlamış, endüstride çalışan işçilerin yüzde 80'ini temsil eden 16 Milyon üyeli **"İşçi Sendikaları Federasyonu"** — Kızıl Muhafızların Basın Organına göre — lağvedilmiş, Federasyonun yayın organı İşçilerin Gazetesi yasaklanmıştı. Kızıl Muhafızlar bununla da kalmayarak afişlerle Federasyonun başkanı Liu Ning Yi'yi halk düşmanı ilan etmişlerdi. Ama daha da kötüsü, Kızıl Muhafızların ***"Kültür Devrimi"***'ni şimdi de fabrikalardan içeri sokmak istemeleriydi.

2. Uzun yürüyüş

Gerçekte ise Mao rakiplerini birbiri ardına elimine ederek iktidara doğru ikinci uzun yürüyüşüne devam ediyordu. Bu defaki hedef Devlet Başkanı Şao Şi idi. Liu Şao Şi, Pekin Belediye Başkanı'nı tutmakla Mao'nun şimşekle-

Çin'deki iktidar çekişmesi, kadınlı erkekli gece gündüz çalışan yüzmilyonlarca Çin'linin kalkınma çabalarını da etkilemektedir.

■ *Pekin'deki dev resmigeçitler sırasında şeref tribününü boydan boya dolduran Çin yöneticileri...*

rini üzerine çekmişti. Daha da önemlisi, Mao'ya göre Şao Şi, zaman zaman Sovyetlere saldırmakla birlikte, yine de Kremlin'in dostuydu. O kadar ki, Kruşçef bir zamanlar Şao Şi'yi Mao'ya karşı kullanmak istemiş ve onu **"Sovyetler Birliği ile Çin Halk Cumhuriyeti politikaları arasında tam bir uygunluğu garanti edebilecek tek Çinli yoldaş"** diye takdim etmişti. Gerçekten de, bugün Kızıl Muhafızlar tarafından en ağır şekilde suçlanan Devlet Başkanı Şao Şi, sendikacılıktan yetişme, daha Stalin döneminde Kremlin'in itimadını kazanmış bir liderdi. **"Nasıl iyi komünist olunur?"** adlı eserin yazarı Liu Şao Şi, Mao'nun gözünde, Sovyet - Çin ayrılığına son vermek isteyen adamdı. Ama Şao Şi'yi ötekiler gibi hemen elimine etmek güçtü. Onu önce desteğinden, yani partiden ve sendikalardan ayırmak gerekiyordu. İşçi çevrelerine, sendikalara, parti genel sekreterine yapılan hücumların en önde gelen nedeni buydu. Gerçekten de Liu Şao Şi, Çin'in bir numaralı sendikacısıydı.

Mao'dan sonra?

1959'da Mao'nun inzivaya çekilmesi üzerine devlet başkanlığına getirilen Liu Şao Şi, Mao'nun tarımdaki başarısızlığına karşılık, endüstride gerçek bir ileri atılışın örneğini vermişti. İşçi sınıfına güvenerek işe koyulan Şao Şi, Çin'i dünyanın en önde gelen endüstri güçleri seviyesine çıkarmayı başarmıştı. Mao'nun politikaya öncelik veren düşüncesine karşı Şao Şi üretimi önceleyerek çıkmıştı. Şimdiki savaşın ardındaki gerçek buydu. Çatışan iki düşünce, iki görüştür.

Bugün Çin'de sürüp giden çekişme sonunda Mao zaferle çıksa da, çıkmasa da, bütün dünyayı ilgilendiren bir soru vardır:

Mao'dan sonra ne olacak?

Çünkü, mücadeleyi kazansa da Mao'nun yaşı adamakıllı ilerlemiştir ve daha uzun süre Çin'in kaderine hâkim olması mümkün değildir. Bugün Mao'nun büyük kuvveti, rejimin ikinci adamı, Savunma Bakanı Mareşal Lin Piao'dur. Ve Mao, kendisinden sonra Çin'i yönetecek adam olarak Lin Piao'yu düşünmektedir. Mao - Piao grupu bugünkü mücadeleden galip çıksa bile, Mao siyaset sahnesinden şu veya bu sebeple çekildikten sonra Piao iktidarı sürdürebilecek midir?

Çünkü Mao - Piao ikilisinin zaferi, büyük bir ihtimalle, Çin'i sosyalist bloktan bu def'a tamamen ayıracak, büyük bir yalnızlığa kaçınılmaz bir biçimde itecektir. O zaman bu bir Pyrrhus zaferi olmayacak mıdır?

Şimdi mesele, Çin'in yalnızlığı mı, yoksa birliği mi seçeceği meselesidir. Sosyalist dünyanın kaderi, dünya politikasının geleceği, hiçbir meseleye, bu meselenin sonucuna bağlı olduğu kadar bağlı kalmamıştır.

Büyük Sarsıntı

Hüseyin Baş

DÜNYA barışını tehdit eden Vietnam Savaşı'nın sona ermesi yönünden beslenen umutlar daha yeni yılın başlangıcında suya düştüğü bir sırada Kıta Çin'inde uzun zamandır süregelen, son günlerdeki gelişmelerle de beklenmedik düzeylere erişen olaylar dizisi şimdi bütün dünyanın dikkatini üzerinde toplamaktadır.

Geçen yılın ortalarında Mao'nun düşüncesinin her alanda sağlamca uygulanmasını sağlamak üzere bizzat Mao tarafından ortaya atılan Kültür Devrimi hareketi, hareketin vurucu kuvvetini teşkil eden Kızıl Muhafızlar'ın aklın sınırlarını aşan katı ve aşırı davranışlarıyla birdenbire rejimin en önde gelen yönetici ve müessese-lerine ulaşmış, böylece de Kızıl Muhafızlar'ın bir takım traji-komik olaylar dizisinden ibaret olan hareketi ardındaki ideoloji ve iktidar savaşı bütünüyle ortaya çıkmıştır.

Revizyonizm adına

Mao'nun *"Yüz Çiçek"* ve *"Büyük İleri Atılış"* gibi ideolojik ve ekonomik alanlarda uğradığı başarısızlıklar sonucu, hiç değilse bir süre bırakmak zorunda kaldığı devlet yönetiminin çarkını yeniden ele geçirmek ve düşücesini bütünüyle Çin'de yeniden hâkim kılmak amacıyla giriştiği ikinci Uzun Yürüyüş'ün kaynağında Mao'nun Kıta Çin'i ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkilerin ve bu ilişkilerdeki özellikle Stalin ve Kruşçef devrinde ortaya çıkan gelişmelerin önemli yeri olduğu şüphesizdir. Nitekim, batı dünyasının en önce gelen Çin meseleleri uzmanlarından Isaac Deutcher, Temps Modernes'in Nisan 1964 tarihli sayısında yayınlanan *"Komünizmin Üç Akımı"* adlı yazısında Stalin'in bütün otuz yılları boyunca, Mao Çe Tung'u, taşınması güç bir yük olarak gördüğünü, Mao ve partizanlarının bütün savaş yılları süresince olduğu gibi zaferi izleyen günlerde de Stalin'in Çin'e karşı güttüğü katı ve isabetsiz politikadan neler çektiklerini hatırlatmaktadır. Ama Mao ve arkadaşları o günlerde Stalin'in bu katı davranışlarına karşı koyabilmek için gerekli güçten yoksundular. Bu yüzden bir süre Stalin'in politikasını "kabullenmek" zorunda kaldılar. Ama bu "kabulleniş", yine Deutcher'in öne sürdüğü gibi, giderek, Mao'nun düşüncesi ve o düşünceyi bütünüyle uygulamak için en başta gelen stratejisi haline dönüşmekte gecikmemiştir. Böylece Moskova, 1956'da toplanan ünlü 20. Kongre'de Kruşçef'in ağzından ilk defa Stalin putuna karşı harekete geçerken Mao, Marx - Engels - Lenin çizgisine Stalin'i de ekleyerek bu harekete daha başında karşı çıkmıştır. Bununla birlikte, Mao, bütün Stalin'ci kesilmişliğine rağmen, yeni stratejinin vaad ettiği sosyalist blokta Sovyetlerin katı etkisinin sona ermesi, partilerarası eşitlik ilkelerinin kabulü, Sovyetler'in büyük müttefikleri Çin'e daha saygılı davranılması gibi imkânlardan yararlanmak amacıyla Stalin putunun yıkılması hareketine ilk zamanlar hiç karşı çıkmamış, tam tersine, kendi partisi içinde daha da köklü bir de-stalinizasyona girişmiştir. Gerçekten de, Yüz Çiçek hareketiyle Mao, Stalin'in monolitik parti anlayışını yadsıyarak Çin halkına Sovyetler'in cesaret edemedikleri derecede özgürlük tanımış, tıpkı Lenin gibi işçilerin bürokrasilerine direnme ve isteklerini, grev dahil, bütün endüstriyel hareket çeşitleriyle destekleme hakkına sahip bulunduklarını ilân etmekten çekinmemiş, daha da ileri giderek yine Deutcher'in belirttiği gibi tek parti sisteminin yeniden gözden geçirilmesi gereğini ileri sürerek revizyonizmin sınırlarına dayanmıştır. Ne var ki, Yüz Çiçek Hareketi çok geçmeden sağlıklı eleştiri sınırlarını aşmış, eski alışkanlık ve özlemlerin alabildiğine ortaya çıkması şekline dönüşüp dejenere olmuştur. Mao böylece halkın kendisine verilen özgürlüğü hazmedecek derecede olgunlaşmadığı gerekçesiyle 1957 yazından itibaren yeniden Stalin putunun yıkılması hareketinin karşısına geçmiştir. Mao Çe Tung'un Stalincilik ile Stalin putunu yıkma hareketi arasında gidip gelmesi, bir yandan giriştiği hareketlerle revizyonizmin sınırlarına dayanıp öbür yandan Sovyetler'i revizyonizmle suçlaması gibi çelişmelere, Marx'çı düşünür Maxime Rodinson 4 Ocak tarihli Le Monde'da çıkan bir yazısında bir yenisini eklemekte. *"Mao'nun revizyonizme karşı giriştiği savaşta takiplerine oranla daha da köklü bir revizyonist olarak göründüğünü"* ileri sürmektedir. Rodinson'a göre Mao, sosyalist toplumlar arasındaki ulusal çatışmayı en yüksek noktaya çıkararak Marx'çılığın üretim araçlarının kollektivizasyonunun ulusal çatışmaların temelini ortadan kaldıracağı düşüncesine karşı çıkmıştır. Böylece görülüyor ki, Mao'nun içte olduğu gibi, dışta sosyalist dünyayı da revizyonizmle suçlaması, ciddi bir analize fazla dayanmamaktadır. Hele bu suçlamaların bir defasında Mao'nun Çin'de büyük umutlarla giriştiği geniş reformların - ideolojik alanda Yüz Çiçek, tarımsal ve ekonomik alanda Büyük İleri Atılış, halk Komünleri - başarısızlıka sonuçlanmalarını izlemesi, Mao'nun revizyonizme karşı onulmaz alerjisinin, gerçekte, devlet yönetiminin dizginlerini elinden bırakmamak isteğinden ve bir yerde kendi düşüncesinin yanılmazlığına olan aşırı güveninden ileri geldiği kanısını güçlendirmektedir. Bununla birlikte, dünyanın en büyük insan topluluğunu harikulâde bir dirençle emperyalizmin sömürücü pençesinden çekip, kurtuluşa yönelten Mao ve arkadaşlarının, meselelerin karmaşık diyalektiğini bütünüyle kavramadan yargılamaktan kaçınmak gerekir.

Öteki etkenler

Nitekim, Çinin uluslararası planda ilişkiler kuramamaktan doğan ekonomik, politik ve giderek ideolojik yalnızlığında, Stalin politikasının olduğu gibi, Kruşçef'in Çin'e karşı sürdürdüğü fazla bencil politikasının hatırı sayılı bir rolü bulunduğundan şüphe yoktur.

Diğer taraftan, Çin'in aşırı hırçınlığında Vietnam savaşının yayılmasını, nükleer savaş tehdidini ve Birleşmiş Milletler'den uzak tutulması olayını da aramak lâzımdır.

Mao'nun büyük halk yığınlarını harekete getirerek zafere ulaşmayı mümkün kılan geleneksel stratejisine sadık kalarak giriştiği iktidara ikinci uzun yürüyüşü, orduyu elinde tutan Lin Piao'nun da yardımıyla son safhasına ulaşmıştır. Kızıl Muhafızlar, şimdi Mao'nun iktidara yürümesinde önemli bir engel olan parti ve sendikaları, daha da ileri giderek şimdiye kadar ilişilmeyen fabrikaların da kapısını zorlamağa başlamıştır. Çin'deki iktidar savaşının en yüksek düzeyine eriştiği şu günlerde yeryüzünde hiçbir olay dünya politikasını olduğu kadar, dünya sosyalizminin de kaderini bu mücadelenin sonucu kadar etkileyemeyecektir.

SANAT Fethi Naci

• Nâzım Hikmet ve Yolcu
• Karl Marx ve Türkiye Üzerine
• Elleri Var Özgürlüğün

■ *"Yolcu"da kendi kendini aşarak hürleşme olayı canlandırılmıştır*

İLK göze çarpan özellik, işlenen kişilerin, piyesin dramatik örgüsü içinde son derece iyi belirlenmiş oluşu.. Ne demektir kişilerin ustalıkla çizilmiş oluşu? Kişilerin insani oluşu; yani insani özlem ve tutkuların, tiyatro tekniğine özgü belli düğüm noktalarında ve belli semboller aracılığıyla dile getirilmesi demektir. Ve *hâlis* tiyatro eseri, bu aşamadan sonra başlar...

Olay, Sakarya Savaşı sırasında geçiyor. Birinci Dünya Harbinde yaralanmış bir istasyon şefi *(C. Irgat)* ile karısı *(S. Keskin)* ve gene Büyük Harpte

S. Keskin Yolcu'nun bir E. Günaydın, C. Irgat ve sahnesinde

bacağından sakatlanmış bir makasçı *(E. Günaydın)*, Anadolu'nun terkedilmiş bir tren istasyonunda yaşamaktadır. Bütün umutlarını yitirmiş gözüken iki adama karşılık, kadının bir tek umudu var: Para biriktirip bir gün bu ücra yerden gidebilmek.. Ve piyesin dramatik *gelişimi* o kadar ustaca çizilmiş ki, başlangıçta, ana temanın, yaşlı bir adamla genç karısı arasındaki kıskançlık mücadelesine dayandığını sanıyorsunuz. Ama yazar zaman zaman, özellikle, makasçı olmadan önce işçi olduğunu öğrendiğimiz E. Günaydın'ın ağzına yerleştirdiği patlama'larla, olayın asıl kahramanının toplumsal bir unsur, bir genel ÇARESİZLİK olduğunu sezdiriyor bize.. Ve bu gerçek, Kuvayi Milliyeci *bir erin (T. Kurtiz)* sahneye girişiyle, piyese yepyeni bir boyut ekliyor: O ana kadar KISKANÇLIK sembolü altında gizlenen asıl mücadele; yani kişilerin hem kendi içlerinde taşıdıkları hem de yekdiğerinin varlığında tecessüm eden ÇARESİZLİK'le mücadelesi su yüzüne çıkıyor. Ve piyesin sonunda da bu çaresizliğin, bir toplum mücadelesinin varlığını hissettirmesi sayesinde aşıldığına tanıklık ediyoruz. *Gerek genç kadının korkusunu* yenip kocasına olan kırgınlığını unutmasıyla, gerek istasyon şefinin yeniden umuda kavuşmasıyla *(ki burada, yazar N. Hikmet'in yerini, "bütün pencerelerin açılması"nı isteyen C. Irgat'ın ağzında bir an için, büyük şair N. Hikmet'e bırakışını hayranlıkla izliyoruz)*, gerekse makasçının gerçek mücadelede yer almak için gene işçiliğe, Ankara'ya dönmeğe karar verişiyle; *"insanın özü"* demek olan bu KENDİ KENDİNİ AŞARAK HÜRLEŞME olayı canlanıyor karşımızda. Ve bu canlanışa, başta Suna Keskin olmak üzere, Gen-Ar tiyatrosunun bütün oyuncuları bihakkın hizmet ediyorlar. Varolsunlar..

ATTİLA TOKATLI

■ *"Türkiye Üzerine" Osmanlı tarihine gerçekçi ve çözümleyici bir bakıştır*

KARL Marx ve Türkiye: Yanyana bulunuşları, kendi önen çaplarını karesince artıran bir bileşimin doğal etkisini getirir okuyucumuza. *"Türkiye"*yi, Osmanlı İmparatorluğundan sonraki yeni devletin, yurdun, ulusun özel adı olarak düşünmeğe alışkın eğilim, sanırım bizde *yalnız Namık Kemal'*ler *"Yeni Osmanlılar"* olmaya çalıştıkları dönemde bile, Batı, Jöntürk demişti onlara. Bu açıdan Fransızca metnin özelliği, o eski *"Şark Meselesi"*ne *"Türkiye Üzerine"* diye ad koymakta, bir dereceye kadar, haklılık olanağı sağlar. (Gerçek Yayınevi, Aralık 1966, 156 sayfa, 7,5 lira)

Kırım Savaşından hemen önceki günlerde -1853'ün martı ile ağustosu arasında- Karl Marx'ın (ve Engels'in) New York Tribune gazetesinde yayımlanan diplomatik eleştirileri: istilâ çarlığına karşı bir İngiliz-Fransız-Osmanlı sözleşmesinin henüz gerçekleşmediği ortamda *Osmanlı İmparatorluğunun* kader geleceğini tahmin eden politik yorumları; özellikle İngiltere kamu oyundaki günlük olayların ayrıntılarını izleyerek yapılmış haber değerlendirmeleri; *"Vatan Yahut Silistre"* ile *"Akif Bey"*'in *"Vatan Edebiyatından"* başka açılarda haberli olmadığımız, Namık Kemal'in *"Münafesat - haset, kin, çekememezlik, gizli düşmanlık"* kelimesinin duygusal planında geçiştirdiği *"Şark Meselesi"*'nin içyüzü.

Kolay bir kitap değil *"Türkiye Üzerine"*. Düz ve takıntısız

Karl Marx

bir okumaya hiç şans tanımayan sayısız güçlüklerle dolu: Unutulmuş tarih olayları, İngiliz basınıyla parlâmentosunun yüz yıl önceye ait portreleri, yalnız o günler için gerekli ve önemli olan konu ayrıntıları, üslûp eleştirileri, günlük yorumların değişken hesapları, kaynak aykırılıkları, çeviride korunmasına çalışılmış olan uzun ve karmaşık cümleli anlatım özellikleri... okuyandan hep zahmetli bir dikkatin aksamasız devamını ister.

Hanedancı Avrupa'nın statükocu tutumunun karşısına geçerek, yaşamasına olanak tanımadığı Osmanlı imparatorluğunun tarihsel yapısını açıklayan Marx; Türkiye üzerindeki uluslararası ticaret savaşını, çeşitli milliyetlerin coğrafya ve tarih koşullarından doğan mümkün geleceklerini, din azınlıklarının haklarını bahane ederek savaş cepheleri açan Çarlık Rusyasının emperyalist tasarılarını,. *bir sistemin mantığı için*de değerlendiriyor.

Bu ince ve yorucu politika yazılarının en gerekli ve önemli yerlerini bir bileşimin ölçüsünde günümüzün sorunlarına paralel bir bakışla seçip değerlendirmekte ustalıklı bir emek sunan Selâhattin Hilâv önsözünü ayrıca övmekte haklı olmalıyım. Bir de o günlerde başlamış olan Amerikan girişiminin şu satırlarına dikkat çekmekte: *"Amerikan misyonerlerinin nüfuz ve doktrinleri sayesindedir ki bugün Türkiye'nin orta önemi haiz tüm merkezlerinde bir protestan manastır nüvesi bulunmaktadır ve bu da Türkiye'ye Amerikan müdahalesi için ayrı bir vesiledir"* (Sayfa 113, 18 ağustos 1853).

"Türkiye Üzerine", bir iktisat politikası bilinciyle -o günün olayları içinde- Osmanlı tarihine gerçekçi ve çözümleyici bir bakıştır; hele yüz yıldan

Kitaplar

- **MARKSİZM VE ŞİİR**
  George Thomson. Çev. Cevat Çapan
  Uğrak Kitabevi, 96 sayfa, 4 lira.
- **O GÜNLER**
  Pasternak. Çev. Melih Cevdet Anday
  Nobel Yayınları, 158 sayfa, 6 lira.

Tiyatrolar

- **ECİNNİLER**
  Dostoyevski'den Albert Camus
  Devlet Tiyatrosu (Ankara)
- **PAZAR GEZİNTİSİ**
  George Mitchell
  Ankara Sanat Tiyatrosu

Filmler

- *ÇILGINLAR* **BATAKHANESİ**
  John Ford
  Fitaş

ANT'IN SEÇTİKLERİ

- İGUANA GECELERİ
  John Huston
  Dünya

- NEŞELİ GÜNLER
  Robert Wise
  Yeni Melek

Dergiler

- PAPİRÜS
  Orhan Veli Özel Sayısı
  Ocak 1967, sayı 8, 2,5 lira.

- YENİ UFUKLAR
  Özel Sayı: 1950 - 1960 kuşağının ozan ve hikâyecileri *kendi kendileriyle ve çağlarıyla hesaplaşıyorlar.*
  Ocak 1967, sayı: 176, 3 lira.

Konser

- AVUSTURYA GENSER - WİNKLER ÜÇLÜSÜ
  Güzel Sanatlar Akademisinde Oda müziği konseri

fazla bir zaman aşımıyla okuma fırsatını bulmanın esefiyle birlikte bakılınca...

RAUF MUTLUAY

■ *Oktay Rifat "Elleri Var Özgülüğün" de neyi amaçlamaktadır?*

İKİ şiirin adı *karşıtlığı* hemen koyar ortaya: Elleri Var Özgürlüğün, Agamemnon. Birincisi, ezilen gövdesine bağlı olarak, ezilen bilinci de *bilinçsizleştirilen* kitleyi amaçlar gibidir. *Ayrıcalığı* belirleyen bir simgedir ikincisiyse. Derdemez, iki şiir hem içerikleri yönünden karşıtlaşırlar, hem okurları yönünden.

Simge, dünle bugün arasında köprü kurmak istiyor, şüphesiz. Ama *bilinçsizleştirilmiş bilinç*, nerden bulacak da Virgilius gibi kılavuzu tarihsel *zamandaşlığı* açıklattıracak? Üstelik bağlantı kuran, nesnelleştiren dil de soyuttur, *benzetme* imgeye dönüşmüştür. Gündelik planda değiliz artık. Nerdeyiz öyleyse?

Entellektüel planda, besbelli. Böylece, *içerikte* barındırılmaya çalışılan "tarihsel akışın sürücüleri", *pratikte* dışarda kalmış olur.

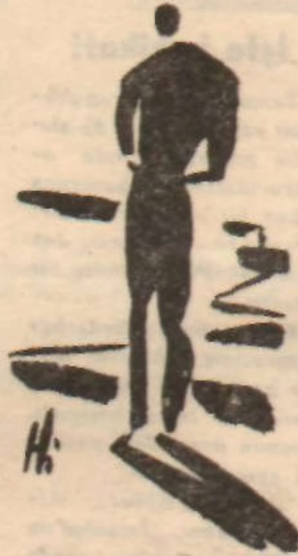
Kitleyi *somut eyleminden* ayırır Oktay Rifat. Çoğul sözcüklere dönüştürür: Göçüyorduk, fışkırıyorduk, anılarımız, ölülerimiz. Bu dil ezer eylemi. Narsis gibi *kendi kendiyle* büyülüdür çünkü. Yalnızca kendisini dışlaştırır. Bir zamanlar şiirsel imgeyi "persona non grata" ilân ettiren *halkçı yarar*'la ilgisi yoktur.

Bir *kökleşmeyi mi* amaçlıyor Oktay Rifat? Ama bir ulus, ancak kendinde kökleşmez mi? Eski Yunan'ı bize bağlama çabası, bir anlamda kendi kültürümüzün küçümsenmesi olarak yorumlanmayacak mı? Yunan'ın uzantısı olduğumuz bir varsayımdır henüz. Üstelik bu bile ayrıcalığı netleştiren bir simgeciliktir. Ama Oktay Rifat, halktan hiç kopmuyormuş gibi görünmeyi sever.

Tutarlıydı "Perçemli Sokak"-ın şairi. Şimdiyse şöyle diyor Oktay Rifat yanılmıyorsam: Bilmem beğenecek misiniz:

İki türlü şiir yazmam gerekiyor benim, toplumcu olduğumu *tanıtlamak* zorundayım çünkü. Bekliyorlar bunu. Ama onlara fazla bel bağlamadığımı bilin. İnsan yazgısını bütünselliği içinde kavrayan *imgesel* bir şiirden yanayım.

AHMET OKTAY

Desen: A. Dino

■ *Sosyal yapımızın aksak yanların işleyen yazar İlhan Tarus'u kaybettik.*

9 Ocak 1967 tarihli gazeteler, Anadolu Ajansının kısa bir haberini iletmekte ve *"vefat etti"* sözünün kullanım değerinin öneminde birleştiler: İlhan Tarus Öldü.

1907'de doğduğuna göre daha altmışını doldurmamıştı. Otuz yıllık yazar (ilk hikâyesi 1935), otuz beş yıllık hukukçu idi (ilk görevi 1931).

Ülkücü tutumunun ilk kırıklıklarını yıllar sonra *"Yeşilkaya Savcısı"* romanında anlatmış (Varlık yayını, 1955), altı kitapta toplayabildiği bir kısım hikâyelerinde (Doktor Monro'nun Mektubu 1938, Tarus'un Hikâyeleri 1947, Apartman 1956, Karınca Yuvası 1952, Ekin İti 1953, Köle Hanı 1954) genellikle Ankara'nın değişken kesitlerinde gecekondudan yüksek memur yaşantısına kadar her alanda toplumsal yapımızın aksak yanlarına öfkeli bir yargıyla bakmıştır.

Basılmamış, yayımlanamamış nice yazı bırakarak göçüp gittiğine inandığımız İlhan Tarus'un gördüğümüz en son yazısı Yeditepe'nin Aralık 1966 sayısında *"Dünyanın En Küçük Anıtı"* idi.

ŞİİRİN PRATİĞİ

Selâhattin Hilâv

"AKSİYON", "Pratik", "Devrimci Faaliyet"... bunlar bizim çok sevdiğimiz sözlerdir. Son günlerde, "Devrimci teori olmadan, devrimci pratik olmaz" sözü de dillerde dolaşmaya başladı. Kendi alanı içinde ele alındığı zaman yüzde yüz doğru olan bu söz, daha şimdiden, pratiğin sadece politik pratik olduğunun düşünülmesine yol açıyor sanırım. Oysa, pratik (praxis) sadece politik pratikten ibaret değildir. İnsanoğlu, belli üretim ilişkileri içinde, tabiatı değişikliğe uğratmak için, tüm olarak bir *toplumsal pratik*'te bulunur. Bu pratik, çeşitli düzeylerde, *ekonomik pratik, bilimsel pratik, politik pratik* ve *ideolojik pratik* olarak dille gelir. Bundan ötürü, tarih içinde kendini gösteren genel *pratik* içinde yer alan çeşitli düzeylerden birini, genel pratik ile bir veya aynı şey saymak yanlıştır. Bu, bütünü parçalardan birine indirgemek demektir. Çeşitli düzeylerin yasalarını, araçlarını ve kıstaslarını da birbirinden farksız şeyler olarak göremeyiz. Sözgelimi, toplumsal pratik içinde yer alan ve politik pratik ile *dolaylı olarak* ilintili bulunan ideolojik pratiğin ve bunun içinde yer alan *sanat pratiğinin* kendine özgü alanı, araçları ve kıstasları vardır. İdeolojik pratik, dini, ahlâki, hukuki ya da artistik alanlarda kendini ortaya koyarken, mevcut gerçekliği değişikliğe uğratır yani bir ilk maddeye yeni bir şekil verir; *ortaya yeni bir sonuç* çıkarır. İdeolojik pratiğin değişikliğe uğrattığı bu ilk madde, insan *bilincidir*. Oysa, toplumsal pratik, genel olarak *tabiatı*, değiştirir; politik pratik ise mevcut *toplumsal ilişkileri*, bir takım yeni ilişkiler haline dönüştürmeye yönelmiştir. Birbirleriyle ilinti halinde bulunan bu düzeylerden birini ötekine indirgemek, diyalektik düşünceyle çelişen ilkel bir maddeci anlayıştır. Bu düzeyleri birbirleriyle ilintisiz gibi ele almak ise metafizik düşüncenin tipik bir örneği olacaktır.

ÖYLEYSE, "genel olarak sanat ve özel olarak şiir pratiğini nasıl gerçekleştirir?" sorusunu bu pratiğin içinde yer almış bulunduğu bütünü gözönünde tutarak ama kendisine özgü belirlenmeleri bulup çıkararak cevaplandırmak gerekir. Marksist estetik alanında bu soruya verilen ilgi çekici cevaplardan biri, George Thomson'ın 1946 yılındaki konferanslarını kapsayan *"Marksizm ve Şiir" adlı eserin* Cevat Çapan tarafından yapılan başarılı çevirisinde yer almaktadır. Thomson, şiirin kaynağını incelemekle işe başlıyor ve özünü bulmaya yöneliyor. Şiirin özünden görevine geçiyor; böylece, şiirin gerçekleştirdiği pratiğin ne olduğunu açıklıyor. Yazara göre, şiirin görevi, öznel (subjektif) durumumuzda yani bilincimizde belli bir değişiklik yaratarak, dışgerçeği değişikliğe uğratmamız için bizi daha yatkın ve güçlü kılmasıdır. Şiir, kendine özgü araçlarla öznel varlıkta, yani insan bilincinde belirli bir değişiklik yaratır; bu değişiklik nesnel (objektif) gerçeği etkileyerek onun değişikliğe uğratılmasında yardımcı bir unsur olarak iş görür.. Yazarın, bizde pek tanınmayan Christopher Caudwell'in *Hayal ve Gerçek* adlı eserindeki görüşlerin doğrultusunda yer aldığı ilk bakışta anlaşılıyor. Caudwell de, ilkel topluluklarda, öznel bir hazırlanmayı sağlayarak üretim çalışmasına yardımcı olan şiirin pratiğini ve etkinliğini, *hem şiirin kendine özgü* alanı içinde hem de genel pratikle ilintisinde ele alarak açıklamıştı. Bize "Marksizm ve Şiir"i kazandıran çeviriciden, *Hayal ve Gerçek* ya da Fischer'in *Sanatın Gerekliliği* gibi marksist düşüncenin öteki gerçek ürünlerini de kazandırmasını diliyoruz.

BASIN DİYOR Kİ

Devlet Ricali Kaleme Sarılınca...

Geçtiğimiz hafta Türk basınının en ilginç gazeteleri muhakkak ki, devlet ricali tarafından kaleme alınan başyazılarıyla Bayram gazeteleri idi... Lâik Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı Sunay Ankara Bayram Gazetesi'nde din üzerine görüşlerini açıklayarak **"Türkiye'in ileri ülkeler seviyesine ulaşmasında din adamlarına büyük görevler düştüğünü"** yazarken Başbakan Demirel de İstanbul Bayram Gazetesi'nin başyazı sütununda vaaz üslûbuyla **"Camilerde, mescitlerde, ibadethanelerde fazileti, ahlâkı, doğruluğu, iyiliği, sabrı, sebatı, temizliği, çalışkanlığı, hakkı, meşruu anlatmaya çalışan din adamları"**ndan söz açıyordu.

Günlük gazetelerde geçen hafta en çok tartışılan konular ise CHP'de Ortanın Solu Meselesi ile Çin'deki son olaylar oldu.

CHP SOSYALİST Mİ?

CHP'nin nasıl bir sol parti olduğunu açıklığa kavuşturmaya çalışanların başında METİN TOKER geliyordu. AKİS'teki başyazısında Toker **"Eğer bir benzetmeye yer varsa, şöyle demek kabildir. 19 Yüzyıl kapitalizmi için Marx ne idiyse, Türkiye'deki 20 Yüzyıl ortası düzeni için TİP odur ve bu kapitalizm için sosyalist cereyan ne olduysa, CHP Türkiye'deki 20. Yüzyıl ortası düzeni için o olmak istemektedir. CHP'nin bu gayretine komünistlerin çomak sokma çabasını anlamak kabildir."** diyerek Ortanın Solu'nu kapitalizm için bir garanti olarak kabul ediyordu.

AKŞAM'daki yazısında Ortanın Solu milletvekillerinden ŞÜKRÜ KOÇ ise CHP'nin sosyalizmini askıntıda bırakıyordu. **"Biz sosyalist partiyiz ya da biz sosyalist değiliz diye her allahın günü yemin tazelemeğe lüzum yoktur. İleride, partinin programında, daha çok sosyalist partilerde bulunan bazı tedbirlere yer verilebileceği gibi, şimdiki tedbirlerden bazıları yeniden gözden geçirilerek yumuşatılabilir de..."**

CUMHURİYET'TE İLHAN SELÇUK ise, CHP'yi bir sosyalist parti olarak kabul etmiyor, sosyalist hareketin temsilcisi olarak TİP'i tanıyordu: **"Halk Partisi sosyalist bir parti değildir. Ama Halk Partisi, vatan satıcılarının yönettiği bir parti de olamaz. Nitekim Türkiye'deki uyanış öylesine gelişmektedir ki, Millet Partisi, Amerikan üsleri hakkında parlamentoda gensoru açılmasını isteyecek kadar olumlu iş görmektedir. Bu milli uyanışı iyi değerlendirmek, Türkiye'de sosyalist hareketin partisi olan TİP'e düşmektedir."**

Buna karşılık YÖN'de DOĞAN AVCIOĞLU, Ortanın Solu hareketinin lideri Ecevit'i sosyalistler arasında sayıyordu: **"Sosyalistler, plânlı devletçiliğin ve köklü dönüşmelerin ancak geniş demokratik reformlar ile birlikte başarıya ulaşacağı inancındadırlar. Nitekim CHP Genel Sekreteri de, 27 Mayıs Milli Devrim Derneği'nde verdiği son konferansta bu gerçeği dile getirmektedir."** Avcıoğlu, bununla da yetinmiyor CHP'nin yirmi yıl önceki icraatını TİP'den daha da ileride buluyordu: **"Hattâ, TİP'in istediği toprak reformu, mali hükümleri ve kamulaştırma sınırları bakımından 1945 kanununun hayli gerisindedir."**

ÇİN ÜZERİNE...

Dış politika olaylarına hemen hemen hiç yer vermeyen Türk basınında Çin olayları beklenmedik bir yankı yarattı. Çin olaylarının nedenini başyazısında YENİ GAZETE şöyle yorumladı: **"Mao'nun 73 yaşında olması, iktidarda gözü olan kanatları bir an önce sonuç almak için harekete geçirmiştir. Mao'cular Kızıl Muhafız adını verdikleri gençleri düşmanlarına karşı ayaklandırmışlardır. Sonucun ne olacağı merakla beklenmektedir. Şu anda belki Mao'nun kendisi de gö-** [illegible] **tedir."**

DÜNYA'da FALİH RIFKI ATAY'a göre Çin olaylarının nedeni şu idi: **"Çin'de büyük ve geniş bir dayatışma, bir huzura kavuşma ihtiyacı, Sovyetler Birliği ile yakınlaşma akımı var. Ordu ile desteklenen Kızıl Muhafızlar, bunlara ve kendi içlerinden biraz dursak mı diye irkilenlere karşı da kanlı ölümlü bir savaşa geçmişlerdir."**

CUMHURİYET'te NADİR NADİ ise Çin Olayları'nı Amerika'nın savaş tehdidine bağlıyordu: **"Mao'culara göre Amerika mutlaka savaş açacaktır. Teknik yetenekleri bakımından Birleşik Devletlere kıyasla geri olan Çin, güçlü hasmı karşısında ancak 600 milyon insanı topyekûn seferber etmek ve bütün milleti kapsayan bir gerilla savaşını göze almak zorundadır. Kültür Devriminin asıl amacı, gençliği ve halkı böyle kıyasıya** [illegible] **lamak olmalıdır."**

Çin olaylarının muhtemel sonuçları üzerine MİLLİYET'te SAMİ KOHEN şu tahminde bulundu: **"Mao şimdiki halde Çin'e hâkimdir. Durumunun sarsılması pek beklenemez. Ama 'ihtilâl süpürgesi'ni çalıştırdıkça, buna benzer huzursuzluklar olacaktır, olacaktır. Bu da, görünüşe göre, daha uzun bir süre devam edecektir."**

CUMHURİYET'te KAYHAN SAĞLAMER ise Çin'de mutlaka bir değişiklik bekliyordu: **"74'lük Mao, açıkça direndiklerine şahit olduğumuz gruplarla uzlaşmaya gitmediği takdirde, Çin daha karanlık yarınların pençesi altına düşebilir. Dev şahsiyetinin ağırlığıyla geçici bir zafer kazansa bile, yaklaşan ölümünden sonra her şey değişecektir."**

Acaba hangisi?

Bir adam ki, Mason olduğu halde, halkı aldatmak için bir defa camiye gelir; namaz kılanların arasına karışır iftar zamanı oruç tutanlarla bir oluverir, sair zaman odasında puro sigarası tüttürür.

O adamdan hayır gelmez!

OSMAN YÜKSEL SERDENGEÇTİ
(Yeni İstanbul - 12.1.1967)

"Mason münafık" diye taarruz ettiği Demirel, Hacıbayram, Aslanpaşa, Eyüp Sultan Camilerinde sık sık secde-i rahmana başını koyarken; Serdengeçti dostumuz nelerle meşguldü? Ve meselâ alnı kaç defa secdeye vardı?

NÜKTE
(Bâbıâlide Sabah 12 .1. 1967)

İşte hakikat!

Zaman zaman şarap reklâmı yapan, sık sık da alevilik propagandasıyla okuyucularının huzuruna çıkan bir gazete vardır: Tercüman... "İçi seni, dışı beni yakar" kabilinden bir gazete...

Geçen gün de dindarlığı tutuvermiş, mübarek Kadir gecesi için camili minareli bir resim basmıştı. Resmin üzerindeki yazılar da aynı şöyle idi:

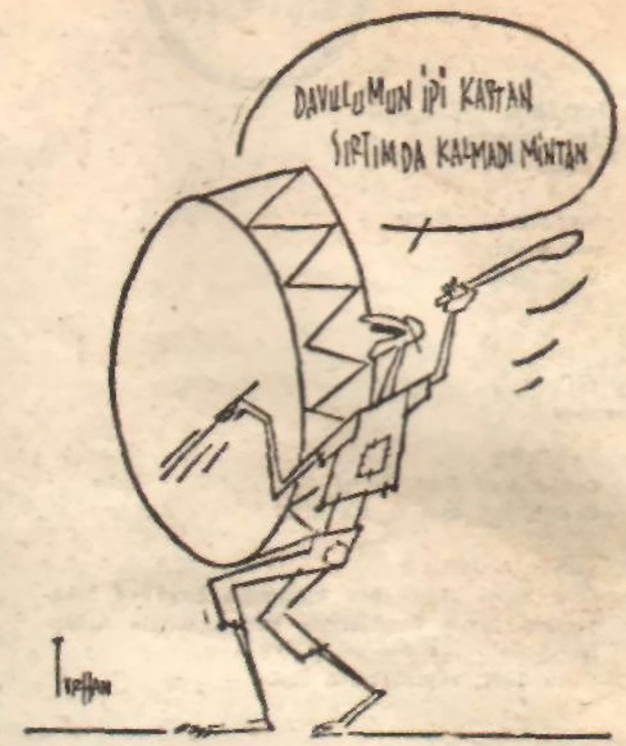
"Allah-ü Ekber... Allah-ü Ekber... İstanbul'un 1200 minaresinden günde 4525 Allah-ü Ekber."

Hatayı evvelâ lafza-i celâl'i yazmakta yaptı. Sonra da hesapta. Minareyi 1200 adet, kabul edersek, Alahu Ekber'in günde 4525 defa değil, tam 36.000 defa söylenmesi gerekiyor.

Kitaba uymayanın hesabı böyle olur işte!

BABIÂLİDE SABAH
(11 Ocak 1967)

Haftanın Karikatürü

ANLAYANA!..

TURHAN SELÇUK — MİLLİYET Gazetesi

İktidarın cakası!

Temel atmalar, açılışlar çok lüzumludur. Çünkü evvelâ başta bulunan ilgililer devlet dairesinde ilk safta gelenler, ne yapıldığını, ne yapılacağını mahallinde görüp anlayacaklar, yapılanların, yapılacak olanların içyüzüne daha çok vakıf olacaklar, aksine söylenenlerin ne kadar dayanıksız bir propaganda olduğunu bizzat tesbit edeceklerdir.

MÜMTAZ FAİK FENİK
(Son Havadis - 11 Ocak 1967)

Hükümet adamlarının yaptıkları "caka"nın çoğu bir tesisin temel atma veya açılma törenlerinde görülür.

..... O zamanlar bu "temel atma ve açılış" törenleri hastalığı son haddini bulmuştu, iktidar partisi böylece "iktidarın temellerini genişletmek ve kuvvetlendirmek" hevesine kapılmıştı, fakat gaflet ve basiretsizlik yüzünden bir gecede yıkılıvermişti. Bir defa daha anlaşılmıştı ki, "caka" iktidarları kurtaramaz.

KADİRCAN KAFLI
(Tercüman - 11 Ocak 1967)

OKURLARIMIZA

Gösterilen olağanüstü ilgi karşısında bir çok yerlerde ANT'ın birinci ve ikinci sayıları kısa zamanda tükenmiştir. ANT'ın bu sayılarından elimizde çok az miktarda mevcuttur. Kolleksiyonlarını tamamlamak isteyen okurlarımız 125 Kuruşluk posta pulu göndererek noksan sayıları tamamlayabilirler.

ANT • Haftalık Siyasî Dergi • Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN • Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN • Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN • İdare yeri: EBUSSUUD CADDESİ, TAN HANI, 302, SİRKECİ - İSTANBUL • Tel.: 27 81 09 • Posta Kutusu: 934 - SİRKECİ • Ankara Temsilcisi: MEHMED KEMAL, Tel: 12 58 66 • Dizildiği ve basıldığı yer: TAN MATBAASI • Fiyatı: 125 Kuruş • Abone şartları: Yıllık 60 Lira, Altı aylık 30 Lira, Üç aylık 15 Lira • İlân tarifesi: Bir sütunda santimi 25 Lira, yayın ilânlarına % 20 indirim uygulanır • Tek sütuna 5 santimlik kutu halinde yayın ilânları 50 Lira'dır.